

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Ruská na roky 2024-2030

Názov	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Ruská na roky 2024-2030
Územné vymedzenie	Obec Ruská
Územný plán obce schválený	
Dátum schválenia PHSR	
Dátum platnosti	
Verzia	1.1
Publikovaný verejne dňa	

Základné údaje

Názov obce:	Ruská
Samosprávny kraj:	Košický
Okres:	Michalovce
Historický región:	Zemplín
Nadmorská výška:	103 m n. m.
GPS súradnice:	48°31'42"S 22°08'28"V
Rozloha:	1190 ha
Počet obyvateľov:	608 (31.12.2023)
Hustota obyvateľstva:	51,09obyv./km ²
PSČ:	076 77
Evidenčné číslo vozidiel:	MI

Oficiálne kontakty

Adresa:	ObecRuská, Ruská61, 07677Ruská
Web:	https://www.ruska.sk/
E-mail:	obec.ruska61@gmail.com
Telefón:	+421 566380038
IČO:	00331881

Obsah

1	Úvod.....	4
1.1	Zámer spracovania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Ruská na roky 2024-2030	5
1.2	Metodická časť	7
1.2.1	Metodika spracovania PHSR	7
1.2.2	Nadväznosť programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce na základné rozvojové dokumenty.....	9
2	A – Analytická časť	22
A I	– Analýza vnútorného prostredia	22
2.1.2	Ľudské zdroje.....	30
2.1.3	Domový a bytový fond.....	37
2.1.4	Zásobovanie pitnou a úžitkovou vodou, plynom a elektrickou energiou.....	39
2.1.5	Telekomunikácie	39
2.1.6	Hospodársko-ekonomický potenciál obce	40
2.1.7	Občianska vybavenosť obce.....	42
2.2	A II – Analýza vonkajšieho prostredia.....	46
2.2.1	Štrukturálne fondy v programovom období 2014-2020 a v období 2021-2027.....	48
2.2.2	Zmena klímy	50
2.2.3	STEEP analýza.....	51
2.3	A III - Zhodnotenie súčasného stavu územia	54
2.3.1	SWOT analýza potenciálneho rozvoja obce Ruská	54
2.3.2	Kľúčové disparity – hlavné faktory rozvoja.....	55
2.3.3	Realizované projekty v predchádzajúcom programovom období 2016-2022.....	57
3	B – Strategická časť	58
3.1	Strategická vízia obce Ruská	61
4	C – Programová časť.....	63
4.1	Ukazovatele, výsledky a dopady.....	65
5	D – realizačná časť	67
5.1	Akčný plán realizácie PHSR.....	67
5.2	Popis postupov organizačného a inštitucionálneho zabezpečenia realizácie PHSR	69
5.3	Komunikačná stratégia vo vzťahu k PHSR.....	71
5.4	Systém monitorovania a hodnotenia	71
6	E – Finančná časť	74
6.1	Indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR.....	74
6.2	Model viaczdrojového financovania jednotlivých projektov	75
6.3	Systém hodnotenia a zaraďovania projektov do financovania.....	76
▪	Záver	77
7	Prílohy.....	78
	Príloha č. 1 Prehľad realizovaných investícií a aktivít od posledného PHSR.....	78
	Príloha č. 2 Výpis z Uznesenia OZ o schválení PHSR obce Ruská na roky 2024-2030	79

1 Úvod

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce (ďalej len „PHSR“), je názov strategického dokumentu. Musia ho mať spracovaný tie mestá a obce, ktoré sa chcú uchádzať o nenávratný finančný príspevok zo štátneho rozpočtu a prostriedkov Európskej únie. Ak nemá zostať len povinnou prílohou projektov, ktoré sa uchádzajú o NFP, je potrebné z neho spraviť živý nástroj strategického plánovania samosprávy. Teda strategický dokument, ktorý je pomôckou pri napĺňaní vízie, priority a cieľov rozvoja daného územia.

PHSR plne zodpovedá požiadavkám zákona č. 539/2008 o podpore regionálneho rozvoja a novele č. 309/2014 Z. z. v znení neskorších predpisov a zohľadňuje odporúčania obsiahnuté v Metodike na vypracovanie PHSR, ktorú vydalo Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky. Úlohou tohto dokumentu je

teda zmapovať situáciu v obci Ruská, identifikovať požiadavky obyvateľov, zachytiť ich názory na ďalší vývoj obce a na základe uvedeného vytvoriť Program hospodársko-sociálneho rozvoja obce Ruská, ktorý je dôležitým podkladom pre jej rozvoj.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Ruská 2024 – 2030 je základným strategickým dokumentom, ktorý sa rozhodla obec vypracovať z dôvodu zabezpečenia koncepcného rozvoja obce, ako aj na zlepšenie a zefektívnenie rozhodovania miestnej samosprávy. Je tiež neoddeliteľnou súčasťou pre možnosť čerpania prostriedkov z Európskej únie, ako pre obecný úrad, tak aj pre všetky subjekty na území obce. Program je zameraný na podporu regionálneho rozvoja na miestnej úrovni s dôrazom na sociálnu, ekonomickú a kultúrnu oblasť pre oživenie sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja obce, ktorý bude podľa potreby priebežne aktualizovaný a dopĺňovaný.

Program rozvoja obce schvaľuje obecné zastupiteľstvo, ktoré bude zároveň aj realizovať vykonateľnosť, kontrolu, monitorovanie a hodnotenie tohto programu. Program rozvoja obce je programom všetkých jeho občanov a bude napomáhať k všestrannému rozvoju obce nezávisle na prípadných politických zmenách v samospráve. Dôležitou súčasťou prípravy programu rozvoja obce je zapojiť poslancov obecného zastupiteľstva a aktivistov obce do prípravy spoločnej budúcnosti, naučiť ich starať sa o seba, o budúcnosť svojej rodiny, svojej ulice a svojej obci.

1.1 Zámer spracovania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Ruská na roky 2024-2030

Zámer spracovania PHSR	
Názov dokumentu	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Ruská na roky 2024-2030
Forma spracovania	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Ruská na rok 2024-2030 (ďalej len „PHSR 2024-2030“) bude spracovaný podľa aktuálneho znenia zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov. Spracovanie dokumentu bude rešpektovať princíp partnerstva. Vykonané bude participatívnym spôsobom so zapojením

	<p>zamestnancov obecného úradu, poslancov OcZ, širokej verejnosti a externých odborníkov. PHSR bude vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými tak v Národnej stratégii regionálneho rozvoja, ako aj v Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja.</p>
<p>Riadenie procesu spracovania</p>	<p>Proces spracovania bude manažovaný prostredníctvom riadiaceho tímu, v ktorom bude mať vedúcu úlohu starosta obce Ruská pani Erika Lakatošová. Do procesu spracovania budú zapojení členovia pracovnej skupiny, ktorí budú zastávať rôzne úlohy v súlade s metodikou spracovania PHSR. Členovia pracovnej skupiny a riadiacej skupiny navzájom spolupracujú a komunikujú podľa potreby, či už osobne, telefonicky alebo e-mailom.</p> <p>Riadiaci tím zodpovedá za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - celkovú koordináciu spracovania PHSR obce Ruská 2024-2030, - zostavenie Zámeru spracovania PHSR, - spracovanie analýzy vnútorného a vonkajšieho prostredia, - spracovanie východísk pre strategickú časť, - vypracovanie strategickej vízie, - vypracovanie sumárneho návrhu aktivít a projektov ako východisko pre Akčný plán, - stanovenie termínov realizácie aktivít, projektov (roky) a odhad ich financovania (výška a zdroje financovania), - spracovanie akčného plánu na daný rozpočtový rok, - vytvorenie systému monitorovania, hodnotenia a aktualizácie PHSR, - spracovanie finančnej časti vo forme Finančného rámca pre realizáciu PHSR, - finalizáciu dokumentu a jeho predloženie zastupiteľstvu na schválenie. <p>Zloženie riadiacej skupiny:</p>

	Erika Lakatošová Ing. Edina Bodnár Zloženie pracovnej skupiny: Luboš Szopko Ing. Ladislav Majoros Bc. Alexander Zuti Dávid Károly Kristián Üveges Mgr. Veronika Bilázová
Obdobie spracovania	September 2024
Financovanie spracovania	z rozpočtu obce

1.2 Metodická časť

1.2.1 Metodika spracovania PHSR

V súčasnosti regionálny rozvoj sa možno dosiahnuť dvoma úzko spojenými spôsobmi, a to jednak prostredníctvom regionálnej politiky na úrovni vnútroštátnych legislatívnych noriem a na strane druhej s možnosťou využitia foriem pomoci z fondov Európskej únie. Cieľom Zákona č. 309/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja bolo vytvorenie systému regionálneho rozvoja na celoštátnej, regionálnej, ale aj miestnej úrovni. Na základe § 5 Zákona NR SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja sa podpora regionálneho rozvoja vykonáva v súlade s Národnou stratégiou regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce vyššieho územného celku, ako aj Programom rozvoja obce.

Obce majú mať schválený Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja preto, lebo dosiahnutie finančnej podpory z verejných zdrojov je často podmienené ich zladením s rozvojovou stratégiou príslušnej obce, mikroregiónu či kraja.

PHSR obce nie je rovnaký ako územný plán obce, ale patrí medzi ostatné podklady využívané v územno-plánovacej činnosti. Zámery predkladané v rámci prípravy programu rozvoja obce musia byť však v súlade s jestvujúcou schválenou územnoplánovacou dokumentáciou, pričom program rozvoja obce stanovuje iba mieru podpory jednotlivým jeho zámerom. Program rozvoja obce je teda strategický rozvojový dokument, prostredníctvom ktorého obec dá najavo záujem o svoju budúcnosť, ako aj o budúcnosť svojich obyvateľov. Dokument PHSR slúži, ako nástroj obce na aktívne riadenie rozvoja založené na iniciovaní potrebných a žiaducich zmien. Presne stanovené rozvojové priority umožnia obci realizovať dlhodobý rozvoj založený na cielenej stratégii a nie na náhlych, nekoordinovaných rozhodnutiach.

§ 8 Zákona NR SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja plán rozvoja obce v rámci partnerstva pozostáva z

- a) **Analytickej časti** - hodnotenie a analýza východiskovej situácie obce, odhad jej budúceho vývoja, potenciálne riziká a ohrozenia spojené s existujúcimi stratégiami a koncepciami, ako aj využitie vnútorného potenciálu územia, jeho limity a rozvoj, definovanie podmienok pre udržateľný rozvoj obce,
- b) **Strategickej časti** - ktorý stanovuje stratégiu rozvoja obce s prihliadnutím na vnútorné charakteristiky obce a s cieľom dosiahnuť vyvážený, trvalo udržateľný rozvoj územia určuje hlavné smery, priority a ciele rozvoja obce pri rešpektovaní zásad regionálnej politiky,
- c) **Programovej časti** -obsahuje najmä zoznam opatrení a aktivít potrebné na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce,
- d) **Realizačnej časti**—obsahuje popis postupov inštitucionálneho zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, stanovením merateľných ukazovateľov vytvorí systém monitorovania a hodnotenia realizácie programu rozvoja obce, finančný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja,
- e) **Finančnej časti** – ktorý zahŕňa finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít a inštitucionálne a organizačné aspekty realizácie programu rozvoja obce.

1.2.2 Nadväznosť programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce na základné rozvojové dokumenty

Prioritné oblasti rozvoja, ciele, opatrenia a aktivity PHSR obce sú v súlade s so strategickými rozvojovými dokumentmi na úrovni EÚ, SR, NUTS I, NUTS II a NUTS III.

Projekt Európa 2030

EÚ musí vypracovať spoločnú energetickú politiku s vnútorným aj vonkajším rozmerom, ktorá nám umožní dosiahnuť vyššiu energetickú účinnosť a úspory navrhované v stratégii Európa 2020 a zároveň diverzifikovať dodávky energie z tretích krajín. Európania musia začať serióznu diskusiu o potrebe bezpečnej jadrovej energie v Európe a vytvoriť trvalý systém stimulov pre rozvoj alternatívnych zdrojov energie. EÚ musí naďalej zohrávať vedúcu úlohu v boji proti zmene klímy.

Európania čelia demografickej výzve. Ak neprijmeme okamžité opatrenia, naša starnúca spoločnosť bude predstavovať neudržateľnú záťaž pre naše dôchodkové, sociálne a zdravotné systémy a oslabí našu hospodársku konkurencieschopnosť. Medzi prioritné opatrenia by malo patriť zvýšenie podielu žien na trhu práce, podpora lepšej rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom, reforma prístupu k dôchodkom tak, aby sa nevnímali ako povinnosť, ale ako právo, a vypracovanie proaktívnejšej prístahovaleckej politiky, ktorá bude reagovať na naše demografické potreby a požiadavky našich trhov práce.

EÚ musí posilniť jednotný trh a doplniť ho o služby, digitálnu spoločnosť a ďalšie odvetvia, ktoré budú pravdepodobne hlavnými hnacími silami rastu a tvorby pracovných miest. Posilnenie a dobudovanie jednotného trhu musí sprevádzať koordinácia v oblasti zdaňovania. Európania musia reformovať svoje trhy práce a modernizovať postupy riadenia podnikov. Ak chceme využiť potenciál technologickej revolúcie, musíme výrazne zmeniť štruktúru našich trhov práce. Niektoré členské štáty už úspešne zaviedli reformy založené na modeli flexiistoty; musíme sa z týchto skúseností poučiť a prispôbiť ich rôznym podmienkam v jednotlivých členských štátoch. Zlepšovanie produktivity práce sa musí stať našou prioritou a musíme zabezpečiť, aby rast produktivity zodpovedal úrovni príjmov.

Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 - 2027

Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 - 2027 je národne účinný strategický rámcový dokument, ktorý Slovenská republika vypracovala za účasti partnerov v súlade s

prístupom viacúrovňového riadenia a ktorý stanovuje stratégiu, priority a opatrenia na účinné a efektívne využívanie európskych štrukturálnych a investičných fondov na dosiahnutie cieľov stratégie Európa 2030.

Úlohou PD SR je stanoviť strategický prístup k riešeniu identifikovaných nerovností a rozvojových potrieb, ktoré v súčasnosti bránia riadnej implementácii stratégie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu a zlepšeniu kvality života.

Zdroje financovania pre nové programové obdobie:

- Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR),
- Európsky sociálny fond plus1 (ESF+),
- Kohézny fond,
- Európsky námorný, rybolovný a akvakultúrny fond (ENRAF),
- Fond pre azyl a migráciu (AMIF),
- Fond pre vnútornú bezpečnosť (ISF)
- Nástroj pre riadenie hraníc a víza (BMVI),

pričom sa pre obdobie 2021-2027 zjednodušuje a definuje päť jasných cieľov politiky súdržnosti:

- 1) **Inteligentnejšia Európa** – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva;
 - Rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania moderných technológií
 - Využívania výhod digitalizácie pre občanov, podniky a vlády
 - Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti MSP, vrátane produktívnych investícií
 - Rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EÚ
- 2) **Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa;**
 - Zvýšenie energetickej účinnosti, podpora obnoviteľných zdrojov energie a zníženie emisií skleníkových plynov
 - Prispôsobenie sa zmene klímy, predchádzanie rizikám a odolnosť voči katastrofám
 - Prechod na obehové hospodárstvo, efektívne využívanie zdrojov a zlepšenie kvality ovzdušia
 - Zlepšenie kvality vôd a stavu ochrany prírody, biodiverzity a krajiny
- 3) **Prepojenejšia Európa** – mobilita a regionálna pripojiteľnosť IKT;

- Rozvoj udržateľnej, inteligentnej, bezpečnej a klimaticky odolnej intermodálnej siete TEN-T
- Rozvoj a podpora udržateľnej, inteligentnej, intermodálnej a klimaticky odolnej vnútroštátnej, regionálnej a miestnej mobility, vrátane lepšieho prístupu k TEN-T a cezhraničnej mobility
- Podpora digitálnej pripojiteľnosti

4) **Sociálnejšia Európa** – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv;

- Zlepšenie prístupu k zamestnaniu pre všetkých uchádzačov o zamestnanie, najmä pre mladých ľudí, dlhodobo nezamestnaných, znevýhodnené skupiny a neaktívne osoby, a podpora samostatnej zárobkovej činnosti a sociálneho hospodárstva.
- Modernizovať inštitúcie a služby trhu práce s cieľom posúdiť a predvídať potreby v oblasti zručností a poskytovať včasnú a cieleňú pomoc a podporu s cieľom zosúladiť ponuku s potrebami trhu práce a uľahčiť prechod medzi zamestnaniami a mobilitu.
- Podporovať lepšiu rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom vrátane prístupu k starostlivosti o deti a závislé osoby v kontexte rodovo vyváženej účasti na trhu práce.
- Zlepšenie kvality a efektívnosti systémov vzdelávania, odbornej prípravy a ich relevantnosti pre trh práce s cieľom podporiť získavanie kľúčových kompetencií, najmä digitálnych zručností. Činnosti na zlepšenie kvality a efektívnosti systémov vzdelávania a odbornej prípravy sa budú realizovať aj prostredníctvom koncepcie územného rozvoja v rámci cieľa 5.
- Zlepšenie prístupu k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu, odbornej príprave a službám celoživotného vzdelávania
- Podpora aktívneho začlenenia s cieľom podporovať rovnosť príležitostí a aktívnu účasť a zlepšenie zamestnateľnosti
- Zlepšenie prístupu k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu, odbornej príprave a službám celoživotného vzdelávania
- Zabezpečenie rovnakého prístupu k zdravotnej starostlivosti vrátane primárnej starostlivosti prostredníctvom rozvoja infraštruktúry.
- Podpora sociálneho začlenenia osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením vrátane najzraniteľnejších osôb a detí.
- Riešenie materiálnej deprivácie

- 5) **Európa bližšie k občanom** – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív.
- Regionálny rozvoj, miestny rozvoj a bezpečnosť
 - Komplexná podpora všetkých foriem cestovného ruchu založená na rozvoji špecifik a endogénneho potenciálu slovenských regiónov.
 - Regióny so špecifickými potrebami

Operačné programy (OP)

Prioritné oblasti pre nové programové obdobie:

- Podnikateľské prostredie priaznivé pre inovácie
- Infraštruktúra pre hospodársky rast a pre podporu zamestnanosti
- Zlepšenie ľudského kapitálu a účasti na trhu práce
- Udržateľné a efektívne využívanie prírodných zdrojov
- Moderná a profesionálna verejná správa

1.2.2.1 Dokumenty národnej úrovne:

Národná stratégia regionálneho a územného rozvoja SR do roku 2030

Národná stratégia je východiskový strategický dokument, ktorého cieľom je komplexne definovať strategický prístup štátu k podpore regionálneho rozvoja v Slovenskej republike.

Jej úlohou je pre región na úrovni NUTS 3:

identifikácia vnútorného potenciálu a určenie jeho potenciálnej konkurencieschopnosti v rámci Slovenskej republiky.

- charakterizovať jeho špecifické aspekty a hlavné konkurenčné výhody z nich vyplývajúce, a to v rámci Slovenskej republiky i v európskom kontexte,
- identifikovať jeho rozvojové strategické ciele a priority.

Stratégia je zameraná na podporu udržateľného, dynamického a inkluzívneho rozvoja komunit a modernej, inovačne orientovanej ekonomiky v regiónoch, mestách a obciach na Slovensku s cieľom zlepšiť životné podmienky ich obyvateľov, kvalitu životného

prostredia obcí, vytvoriť podmienky pre realizáciu ich špecifického potenciálu a udržateľne a efektívne využívať, rozvíjať a chrániť ľudské, hospodárske a prírodné zdroje.

Ďalšie dokumenty národnej úrovne:

- **Stratégia rozvoja konkurencieschopnosti Slovenska** (schválená uznesením vlády SR) – Lisabonská stratégia pre Slovensko
- **Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja** (schválená uznesením vlády SR)
- **Národný program reforiem SR 2020**
- **Národný investičný plán SR na roky 2020 – 2030**
- **Politika súdržnosti SR**
- **Program odpadového hospodárstva SR na roky 2021 – 2025**
- **Stratégia, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky**

1.2.2.2 Plán obnovy a odolnosti

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2021/241 (12) so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 175 tretí odsek, so zreteľom na návrh Európskej komisie, po postúpení návrhu legislatívneho aktu národným parlamentom, so zreteľom na stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru, so zreteľom na stanovisko Výboru regiónov, konajúc v súlade s riadnym legislatívnym postupom, keďže: Články 120 a 121 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) vyžadujú, aby členské štáty viedli svoje hospodárske politiky s cieľom prispieť k dosiahnutiu cieľov Únie a v súlade s usmerneniami, ktoré prijala Rada. Článok 148 ZFEÚ vyžaduje, aby členské štáty vykonávali politiky zamestnanosti, ktoré zohľadňujú usmernenia pre zamestnanosť.

Koordinácia hospodárskych politík členských štátov je preto v spoločnom záujme.

Cieľové oblasti reforiem a investícií zohľadňujú kľúčové problémy slovenského hospodárstva a hlavné sociálne výzvy. Boli vybrané na základe porovnania výkonnosti krajiny s priemerom EÚ a spoločných európskych priorít. Vzdelávanie, veda, výskum a inovácie a zdravotníctvo patria k oblastiam, v ktorých Slovensko na medzinárodnej úrovni najviac zaostáva a v ktorých Európska komisia opakovane odporučila zintenzívniť reformné úsilie. Dôležitými faktormi ovplyvňujúcimi podnikateľské prostredie a kvalitu života sú efektívna verejná správa a digitalizácia. Zelené hospodárstvo podporuje environmentálnu udržateľnosť, kvalitu života a prispieva k rozvoju zelených inovácií.

1.2.2.3 Dokumenty regionálnej úrovne:

Program rozvoja - Košický samosprávny kraj (PSK) na roky 2021-2027.

- 1) **Inteligentnejší kraj** – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva;
 - Rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania moderných technológií
 - Využívania výhod digitalizácie pre občanov, podniky a vlády
 - Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti MSP, vrátane produktívnych investícií
 - Rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EÚ

- 2) **Ekologickejší, nízkouhlíkový kraj**;
 - Zvýšenie energetickej účinnosti, podpora obnoviteľných zdrojov energie a zníženie emisií skleníkových plynov
 - Prispôsobenie sa zmene klímy, predchádzanie rizikám a odolnosť voči katastrofám
 - Prechod na obehové hospodárstvo, efektívne využívanie zdrojov a zlepšenie kvality ovzdušia
 - Zlepšenie kvality vôd a stavu ochrany prírody, biodiverzity a krajiny

- 3) **Prepojenejší kraj** – mobilita a regionálna pripojiteľnosť IKT;
 - Rozvoj udržateľnej, inteligentnej, bezpečnej a klimaticky odolnej intermodálnej siete TEN-T
 - Rozvoj a podpora udržateľnej, inteligentnej, klimaticky odolnej a intermodálnej vnútroštátnej, regionálnej a miestnej mobility vrátane lepšieho prístupu k TEN-T a cezhraničnej mobility.
 - Podpora digitálnej konektivity

- 4) **Sociálnejší kraj** – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv;
 - Zlepšenie prístupu k zamestnaniu pre všetkých uchádzačov o zamestnanie, najmä pre mladých ľudí, dlhodobo nezamestnaných, znevýhodnené skupiny a neaktívne osoby, a podpora samostatnej zárobkovej činnosti a sociálneho hospodárstva.

- Modernizovať inštitúcie a služby trhu práce s cieľom posúdiť a predvídať potreby v oblasti zručností a poskytovať včasnú a cieleňú pomoc a podporu s cieľom zosúladiť ponuku s potrebami trhu práce a uľahčiť prechod medzi zamestnaniami a mobilitu.

Podporovať lepšiu rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom vrátane prístupu k starostlivosti o deti a závislé osoby v kontexte rodovo vyváženej účasti na trhu práce.

- Zlepšenie kvality a efektívnosti systémov vzdelávania a odbornej prípravy a ich relevantnosti pre trh práce s cieľom podporiť získavanie kľúčových kompetencií, najmä digitálnych zručností Činnosti na zlepšenie kvality a efektívnosti systémov vzdelávania a odbornej prípravy sa budú realizovať aj prostredníctvom koncepcie územného rozvoja v rámci cieľa 5.
- Zlepšenie prístupu k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu, odbornej príprave a službám celoživotného vzdelávania
- Podporovať aktívne začlenenie s cieľom podporiť rovnaké príležitosti a aktívnu účasť a zlepšiť zamestnateľnosť.
- Podpora sociálno-ekonomického začlenenia marginalizovaných rómskych komunit (MRK).
- Zabezpečenie rovnakého prístupu k zdravotnej starostlivosti vrátane primárnej starostlivosti prostredníctvom rozvoja infraštruktúry.
- Podpora sociálneho začlenenia osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením vrátane najzraniteľnejších osôb a detí.
- Riešenie materiálnej deprivácie

5) **Kraj bližšie k občanom** – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív

- Regionálny rozvoj, miestny rozvoj a bezpečnosť
- Komplexná podpora rozvoja všetkých foriem cestovného ruchu aložená na rozvoji špecifik a endogénneho potenciálu slovenských regiónov.
- Regióny so špecifickými potrebami

1.2.2.4 Nadväznosť PHSR na zákony, rozhodnutia a usmernenia orgánov štátnej správy

Úsek štátnej správy ochrany prírody a krajiny

Pri realizácii činností v území NATURA 2000 sa uplatňujú ustanovenia zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 543/2002 Z. z. (zákon o ochrane prírody a krajiny).

Okresný úrad, pozemkový a lesný odbor

Podľa stanoviska k ochrane poľnohospodárskej pôdy, v ktorom sa posudzuje dodržiavanie ustanovení § 12 zákona NR SR č. 220/2004 Z. z. o ochrane poľnohospodárskej pôdy, skúma dodržiavanie ustanovení § 12 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 245/2003 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov o nepoľnohospodárskom využívaní poľnohospodárskej pôdy a ustanovenia § 13 tohto zákona, podľa ktorého návrhy na nepoľnohospodárske využitie poľnohospodárskej pôdy musí pri spracovaní každej verejnoprospešnej a územnoplánovacej dokumentácie odsúhlasiť orgán ochrany poľnohospodárskej pôdy, t. j. príslušný okresný úrad, odbor právnych nástrojov, oddelenie pôdohospodárstva.

Podľa stanoviska k ochrane lesných pozemkov, v ktorom sa posudzuje súlad s ustanoveniami § 5 zákona NR SR č. 326/2005 Z. z., § 5 zákona o ochrane poľnohospodárskej pôdy, čl. 6 ods. 1 až 3, je spracovateľ dokumentácie povinný zabezpečiť ochranu lesných pozemkov, navrhnúť a zdôvodniť najvhodnejšie riešenie ochrany lesných pozemkov a posúdiť možné dôsledky variantných riešení vrátane ich ekonomických dôsledkov.

jeho účinky.

Krajský pamiatkový úrad

Pojem národná kultúrna pamiatka je definovaný na základe zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu, ktorý definuje hnutel'nú alebo nehnuteľnú vec pamiatkovej hodnoty, ktorá bola z dôvodu ochrany vyhlásená za národnú kultúrnu pamiatku a zapísaná do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu (ÚZPF). V prípade archeologických nálezov

môže byť kultúrnou pamiatkou aj nevykopaná hnutelná alebo nehnuteľná vec objavená metódami a technikami archeologického výskumu.

V strategických dokumentoch môžu byť označené aj objekty, ktoré nie sú evidované ako národné kultúrne pamiatky podľa zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu Slovenskej republiky, ale majú historickú hodnotu. Obec ich môže zapísať do evidencie pamätihodností obce podľa § 14 ods. 4 pamiatkového zákona.

Podľa zákona č. 49/2002 Z. z. o pamätihodnostiach a podľa vyhlášky Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. 253/2010 Z. z., ktorou sa vykonáva pamiatkový zákon, sa archeologické nálezy a náleziská evidujú ako pamätihodnosti v ich pôvodnom prostredí, v teréne, na povrchu alebo pod vodou. V § 41 pamiatkového zákona sú stanovené základné podmienky ochrany archeologických nálezov a nálezísk na miestach, kde sa nevyžaduje archeologický výskum.

Podľa § 40 ods. 2 a 3 pamiatkového zákona a § 127 stavebného zákona v prípade objavenia alebo narušenia archeologických nálezov počas stavby je nálezca alebo osoba zodpovedná za vykonávanie prác povinná nález ohlásiť krajskému pamiatkovému úradu. Do obhliadky je nálezca povinný zabezpečiť nálezisko pred ďalšou činnosťou.

Podľa § 44a pamiatkového zákona záväzné stanovisko podľa § 30 ods. 4 pamiatkového zákona stráca platnosť po uplynutí 3 rokov od jeho vydania, ak sa nevyužilo na určený účel.

V prípade archeologických nálezov môže byť kultúrnou pamiatkou aj nevykopaná hnutelná alebo nehnuteľná vec objavená metódami a technikami archeologického výskumu.

V strategických dokumentoch môžu byť označené aj objekty, ktoré nie sú evidované ako národné kultúrne pamiatky podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu Slovenskej republiky, ale majú historickú hodnotu. Obec ich môže zapísať do evidencie pamätihodností obce podľa § 14 ods. 4 pamiatkového zákona.

Podľa zákona č. 49/2002 Z. z. o pamätihodnostiach a podľa vyhlášky Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. 253/2010 Z. z., ktorou sa vykonáva pamiatkový zákon, sa archeologické nálezy a náleziská evidujú ako pamätihodnosti v ich pôvodnom prostredí, v teréne, na povrchu alebo v pod vodou. Podľa § 41 pamiatkového zákona základnými podmienkami ochrany sú archeologické nálezy a náleziská na miestach, kde nie je predpísaný archeologický výskum.

Podľa § 40 ods. 2 a 3 pamiatkového zákona a § 127 stavebného zákona v prípade objavenia alebo narušenia archeologických nálezov počas stavby je nálezca alebo osoba zodpovedná za vykonávanie prác povinná nález ohlásiť krajskému pamiatkovému úradu. Do vykonania obhliadky musí nálezca zabezpečiť nálezisko pred ďalšou činnosťou.

V súlade s § 44a pamiatkového zákona záväzné stanovisko podľa § 30 ods. 4 pamiatkového zákona stráca platnosť po uplynutí 3 rokov od jeho vydania, ak sa nevyužilo na určený účel.

A/ Prípadné evidované archeologické nálezisko / historický objekt a ich ochrana:

B/ V prípade zemných prác vykonávaných v katastrálnom území obce sa ochrana archeologických nálezov a nálezísk riadi zákonom č. 49/2002 o ochrane pamiatkového fondu. č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov, je potrebné pri každej plánovanej stavebnej činnosti alebo rekonštrukcii historických objektov, ktorá zahŕňa výkopové práce v riešenom území, získať stanovisko príslušného Krajského pamiatkového úradu. Krajský pamiatkový úrad posudzuje každý projekt individuálne z hľadiska prípustnosti prác a potreby vykonania archeologického výskumu.

V prípade národných archeologických nálezov sa musia dodržiavať ustanovenia článku 40 ods. 2, 3, 10 zákona o pamiatkach a územiach, najmä nálezca alebo osoba zodpovedná za vykonávanie prác - musí zastaviť práce, musí nález ohlásiť Krajskému pamiatkovému úradu. Nálezca musí zabezpečiť miesto nálezu pred ďalšími činnosťami až do vykonania kontroly.

C/ Pri úpravách objektov a pri novej výstavbe uplatňovať charakteristické regionálne architektonické prvky, uvedené v bode „D“ záväzného stanoviska.

D/ Podľa § 14 ods. 1 pamiatkového zákona je samospráva povinná zachovávať, chrániť, obnovovať a využívať pamiatkový fond na území obce, t. j. archeologické nálezy a náleziská, ako aj evidované pamiatky a pamätihodnosti obce, a vytvárať na to potrebné podmienky.

E/ V súlade s § 14 ods. 4 pamiatkového zákona môže obec rozhodnúť o zriadení odbornej evidencie pamiatok v obci. V evidencii pamätihodností obce môžu byť okrem hnutelných a nehnuteľných vecí zapísané aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné a katastrálne názvy vzťahujúce sa k histórii a osobnostiam obce.

F/ Rešpektovať podmienky vyplývajúce s nadradenej Územnoplánovacej dokumentácie Veľkého územného celku kraja a to konkrétne body:

V oblasti usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry

- Zachovanie pôvodného špecifického charakteru vidieckeho priestoru, nadväzujúceho na pôvodný charakter zástavby a historicky vyvinutej okolitej krajiny, zachovanie historicky vyvinutého typu zástavby v obciach s prihliadnutím na etnografické špecifiká jednotlivých oblastí.

V oblasti usporiadania územia z hľadiska kultúrneho dedičstva.

- Rešpektovanie pamiatkového fondu a kultúrneho dedičstva vo všetkých okresoch kraja, najmä ochrana najhodnotnejších objektov a skupín objektov, pamiatkových objektov a národných kultúrnych pamiatok, vrátane ich vyhlásených chránených území, v kategórii pamiatkových objektov alebo navrhovaných na zriadenie v pamiatkových rezerváciách a pamiatkových zónach, ich ochrana a využívanie v súlade s ustanoveniami zákona o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších vyhlášok.
- Vytvárať podmienky na ochranu pamiatkového fondu a spolupracovať s orgánmi štátnej správy v oblasti ochrany pamiatkového fondu, ochrany, obnovy a využívania pamiatkového fondu, pamiatkových území a ich ochranných pásiem v súlade s ustanoveniami zákona č. 42/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu. Rovnako aj vytváranie podmienok na ochranu pamiatkového fondu v mestách a obciach a spolupráca so samosprávami miest a obcí v kraji.
- Zabezpečenie osobitnej pozornosti a zvýšenej ochrany registrovaných, známych a predpokladaných archeologických lokalít a miest v súlade s ustanoveniami zákona 49/2002, zákona o ochrane pamiatkového fondu.
- Rešpektovať charakteristické formy a štruktúry osídlenia, ktoré charakterizujú jednotlivé regióny kraja z hľadiska architektúry, folklóru, typických foriem hospodárskej činnosti a vzťahu k prírodnému prostrediu v súlade so súčasnou krajinnou štruktúrou jednotlivých regiónov a ustanoveniami Európskeho dohovoru o krajine.

Odbor starostlivosti o životné prostredie

Pred schválením Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja je potrebné získať stanovisko orgánu ochrany prírody a krajiny vydané podľa § 9 ods. 1 písm. o) zákona o ochrane prírody a krajiny. Výsledky hospodárskych a iných činností uvedených v PHSR - ak sú vypracované v rámci jednotlivých projektov - musia byť v súlade s uvedenými

cieľmi a zámermi s cieľmi a opatreniami platnými v čase prípravy jednotlivých projektov, ktoré sú stanovené v Programe odpadového hospodárstva príslušného kraja.

Povinnosti zo strany samosprávy:

- Správca vodného toku, ktorým je Slovenský vodohospodársky podnik, š. p. Odštepny závod príslušného kraja, (ďalej len „správca vodného toku“), je oprávnený v zmysle ustanovení § 49 a § 50 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č.372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „vodný zákon“) vstupovať na pobrežné pozemky, ktoré slúžia ako manipulačné pásmo pri vykonávaní správy a údržby koryta toku, resp. ako priestorová rezerva pre realizáciu prípadných protipovodňových opatrení.
- Vlastník pobrežného pozemku je pritom povinný umožniť správcovi vodného toku výkon jeho oprávnenia a strpieť vykonanie príslušných prác. Šírka pásma charakterizujúceho pobrežný pozemok je zákonom stanovená do vzdialenosti 10,0 m pri vodohospodársky významnom vodnom toku a drobnom vodnom toku do 5,0 m od brehovej čiary, pri ochrannej hrádzi vodného toku do 10,0 m od vzdušnej a návodnej päty hrádze.
- Do vymedzeného pobrežného pozemku nie je možné umiestňovať zariadenia a vedenia technickej infraštruktúry, stavby trvalého charakteru, súvislú vzrastlú zeleň, ani ho inak poľnohospodársky obhospodarovať. Situovanie nových stavebných objektov musí byť v súlade so zákonom č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane pred povodňami“).
- Upozornenie, že správca toku nemá na vodných tokoch pretekajúcich katastrálnym územím obce (ak relevantné) vysledované inundačné územie, pričom vplyvom povodňových prietokov v týchto vodných tokoch môže dochádzať k zaplavovaniu k nim priláhlého územia a tým aj objektov situovaných v dotknutých lokalitách. Vzhľadom na možné povodňové riziko vodných tokov nebude zodpovedať za prípadné škody vzniknuté na objektoch z titulu vybreženia vôd počas povodňových prietokov, resp. zaliatím objektov vnútornými vodami.
- Vzhľadom na možné riziká je potrebné zabezpečiť ochranu inundačných území vodných tokov s retenčným potenciálom, zamedziť v nich v budúcnosti výstavbu a iné nevhodné činnosti v zmysle požiadaviek zákona o ochrane pred povodňami.

Informácie o ochrannom pásme vodného toku (ak relevantné):

V ochrannom pásme vodného toku, kde nie je prípustná orba, stavanie objektov, zmena reliéfu ťažbou, navážkami, manipulácia s látkami škodiacimi vodám, výstavba súbežných inžinierskych sietí a ťažba zeminy, pri ktorej sa ochranné pásmo rozširuje na 20 m od brehovej čiary. Minimálna šírka ochranného pásma je stanovená na 4,0 m (6,0 m) od brehovej čiary prevodné toky, ktoré majú šírku medzi brehovými čiarami do 10,0 m (10,0 - 50,0 m).

- Pri realizácii konkrétnych zámerov rešpektovať Záväznú časť Územného plánu VÚC príslušného kraja, v platnom znení. Zároveň pri plánovaní realizácie zámerov, projektov a aktivít dôsledné vyhodnotenie aj obmedzenie nových záberov najkvalitnejšej poľnohospodárskej pôdy a chránenej poľnohospodárskej pôdy v katastrálnom území obce. Tieto sú možné len v nevyhnutých prípadoch a v odôvodnenom rozsahu.
- Pri zabezpečovaní plnenia programu rozvoja obce v prípade predpokladu napájania miestnych a účelových komunikácií na cestu III. triedy a plánované činnosti v jej ochrannom pásme je potrebné dodržať 3 / 11 podmienky, ktoré stanoví správca ciest II. a III. triedy príslušného kraja, na základe písomného vyžiadania.

V prípade zásahu do ciest II. a III. triedy musia byť v plnej miere splnené tieto podmienky:

- dodržať šírkové usporiadanie parametrov ciest v zmysle platných noriem,
- podľa § 15 ods. 3 písm. d) vyhlášky č. 35/1984 Zb., ktorou sa vykonáva zákon opozemných komunikáciách dodržať cestné ochranné pásmo, t. j. 20 metrov od osi vozovky ciest III. triedy mimo zastavaného územia.

Údaje týkajúce sa výskytu prvkov územného systému ekologickej stability vpredmetnom území:

Údaje je možné získať z dokumentu RUSES (2019) príslušného okresu alebo si ich vyžiadať od príslušnej odbornej organizácie ochrany prírody ŠOP SK SCHKO, ktorá je odbornou organizáciou podľa § 65a ods. 1 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o ochrane prírody a krajiny) a ktorá je odbornou organizáciou podľa § 65a ods. 2 zákona o ochrane prírody a krajiny vypracúva, obstaráva a vedie dokumentáciu ochrany prírody a krajiny a ďalšie súvisiace

odborné podklady vybrané podľa písmena h) zákona o ochrane prírody a krajiny, zabezpečuje poskytuje o nich informácie a realizuje z nich vyplývajúce vybrané opatrenia.

2 A – Analytická časť

AI – Analýza vnútorného prostredia

Ruská, Dobóruszka— je obec v okrese Michalovce v Košickom kraji vo východnej časti Východoslovenskej roviny, 103 m n. m.; 608 obyvateľov. Obec leží niekoľko kilometrov od Veľkých Kapušian pri hraniciach s Ukrajinou. Nachádza sa na južnom okraji Potišskej nížiny, východne cca 7 km od mesta Veľké Kapušany a juhovýchodne cca 34 km od okresného mesta Michalovce. Celé záujmové územie sa nachádza v Košickom kraji, juhovýchodne od okresného mesta Michalovce v Zemplínskom regióne. Dopravné a pracovné väzby sú na mesto Veľké Kapušany a Michalovce.

Názov obce sa v písomných prameňoch objavuje vo forme Ruzka už v roku 1295. Táto písomná forma je zhodná s dnešnou výslovnosťou a iba v začiatku 19. storočia k nemu pripojili právom hrdí obyvatelia prívlastok Dobó- a odvtedy pomenovanie Dobóruszka sa stalo všeobecne prijatým a užívaným.

2.1.1.1 História obce

História obce sa spája so šľachtickým rodom Dobóovcov, význačnej rodiny strednej šľachty, ktorej rodokmeň možno skúmať až do hĺbín 13. storočia.

Za najvýznamnejšiu osobnosť rodu Dobóovcov je považovaný István Dobó, legendárny vojvodca, organizátor a úspešný obchodník. Narodil sa okolo roku 1502 v našej obci Ruská, ktorá spadala pod vtedajšiu Užskú stolicu. Počas tureckej expanzie sa István Dobó postavil na stranu Ferdinanda I., ktorý ho roku 1544 poveril najprv vyberaním desiatku jágorského biskupstva na opevňovanie jágorského hradu a neskôr, po počiatkových nižších funkciách, sa István Dobó stáva kapitánom hradu.

István Dobó sa preslávil v roku 1552, keď s posádkou okolo 1500 bojovníkov, poddaných a remeselníkov, medzi ktorými boli i ženy, po 38 dňovom neúprosnom boji ubránil hrad pred obrovskou, osemdesiat tisícovou tureckú armádu Sultána Sulejmana I.

Známy dobový bard a hudobník Lantos Sebestyén Tinódi udalosti z bojov spísal a správa o hrdinskej obrane jágerského hradu sa čoskoro rozšírila po celej Európe. Jágerské víťazstvo vyzdvihlo Istvána Dobóa na historické javisko Európy, kde ho nazývali Herkulom kresťanov. Štefan Dobó zomrel roku 1572 na hrade v Sereďne. Pochovali ho v jeho rodisku, v presbytériu kostola v Ruskej.

Štefanov syn František dal neskôr nad jeho hrob zhotoviť sarkofág z červeného mramoru, ale pravdepodobne v časoch náboženských nepokojov v 17. storočí sarkofág rozobrali. V sobotu 28. júna 2008 sa v našej obci konala slávnosť uloženia telesných ostatkov baróna Istvána Dobóa a jeho manželky Sóry Sulyokovej de Lekcse do zreštaurovaného sarkofágu z červeného mramoru a to po neuveriteľných 400 rokoch od jeho zhotovenia.

István Dobó je pochovaný v našej obci v Kostole Povýšenia svätého Kríža, ktorého vznik sa datuje už v polovici 13. storočia.

Kostol sa nachádza v strede dediny na miernej pieskovej vyvýšenine, je vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku a skladá sa z dvoch lodí. Pozostáva zo staršej neskorogotickej stavby z druhej polovice 16. storočia a z prístavby kostolnej lode a svätyne, ktorá bola postavená pred necelým storočím, a to v roku 1922.

V rokoch 2006-2007 sa uskutočnil archeologický výskum v južnej, neskorogotickej časti kostola. Rekognoskáciou sa zistili aj základy pohrebnej kaplnky s kryptou v podzemí. Pod stavbou neskorogotického kostola sa odkryli kamenné základy pôvodne tehlového kostola z 2. polovice 13. storočia so štvorcovým presbytériom, obdĺžnikovou loďou a neskoršou prístavbou hranolovej veže.

Pred oltárom presbytéria neskorogotického kostola sa archeologickým výskumom zistilo päť hrobov zo 16. storočia, ktoré možno explicitne pričleniť šľachtickému rodu Dobóovcov.

Erb

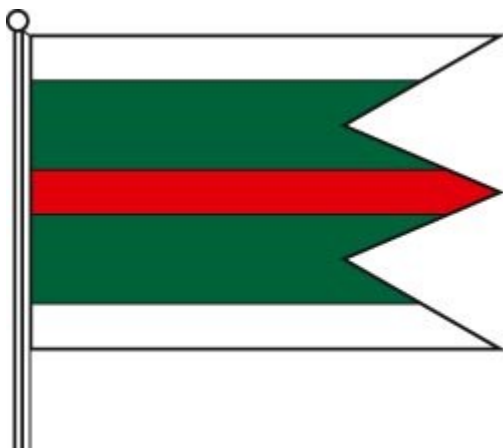
V červenom štíte zo zelenej, troma čiernymi niťami členenej pažite vpravo vyrastajúca strieborná hrubokmenná vŕba so štyrmi pravými odťatými vetvami a piatou živou, striebrolistou.

Obrázok 1 Erb obce Ruská

Vlajka

Obecná vlajka má podobu piatich pozdĺžnych pruhov bieleho, zeleného, červeného, zeleného a bieleho. Vlajka má pomer strán 2 : 3 a ukončená je tromi cípmi, t. j. dvomi zástrihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu. Farebnosť pruhov na vlajke je daná farbami obecného erbu. Obec sa spomína od roku 1295 ako Ruzka, z roku 1332 ako Rozka, z roku 1338 ako Ruská, z roku 1920 ako Ruská, maďarsky Ruzka, Dobróruszka. V roku 1298 ju Ondrej III. daroval Jakubovi Pankovi. Zemepánmi boli Dobovci a iní. V rokoch 1938-1944 bola obec pripojená k Maďarsku.

Obrázok 2 Vlajka obce Ruská

Kultúrne pamiatky obce:

Pýchou obce je rímskokatolícky kostol, v ktorom pri rekonštrukcii podlahy boli nájdené telesné pozostatky slávneho rodáka - jágerského hradného kapitána Istvána Dobóa. V kostole bol pochovaný v roku 1572. Pozostatky boli znovu slávnostne pochované v rekonštruovanom náhrobku umiestnenom v chráme.

2.1.1.2 Základné fyzicko-geografické charakteristiky obce

2.1.1.2.1 Klimatické pomery

Klimaticky patrí územie obce do teplej oblasti, podoblasti mierne vlhkej, okrsok teplý, mierne suchý s chladnou zimou. Priemerná ročná teplota vzduchu je 9 až 10 °C, s priemernými úhrnmi zrážok 600 – 650 mm. Maximum snehovej prikrývky priemerne 20 až 30 cm. Smer vetra v roku južný 19 %, severný 11%, západný 5 %, severozápadný 4 %, severovýchodný 4 %, juhovýchodný 4 %, juhozápadný 3 % a východný 2 %. Na bezvetrie pripadá 48 %. Trvanie slnečného svitu za rok v priemere nad 2200 hodín.

2.1.1.2.2 Geomorfologické pomery

Výšková úroveň skúmaného územia je medzi 106 a 109 m n.m. Celý priestor „Použia“ je podľa geomorfologického členenia SR súčasťou alpsko – himalájskej sústavy, podsústavy Panónska panva, oblasť Východoslovenská nížina. Východoslovenská nížina predstavuje intenzívne poklesávajúcu panvu vyplnenú neogénnymi a sčasti kvarternými sedimentmi. Sedimenty tvoria v súčasnosti íly, piesky, štrky, čiastočne tufy a tufity. V riešenom území prevládajú pôdne druhy – prevažne ílovito – hlinité s nízkym obsahom humusu 2 až 3 %.

2.1.1.2.3 Geologická stavba územia

Obec Ruská sa nachádza na Východoslovenskej nížine, ktorá predstavuje rozsiahlu krajinnú

oblasť s rozlohou až 4 000 km². Toto územie je budované prevažne kvartérnymi sedimentmi s typickým fluviaálnym a eolickým reliéfom. V južnej časti Východoslovenskej nížiny vystupuje pohorie Zemplínske vrchy, ktoré geomorfologicky patria k Vnútrotným Západným Karpatom. V literatúre sa často používa pojem zemplínsky ostrov. Často sa

vyčleňuje aj ako samostatná jednotka – tzv. zemplinikum (zemplínske pásmo). Budujú ho paleozoické a mezozoické horniny ako andezity, ryolity a tufy. Zemplínske vrchy sú zaujímavé z hľadiska výskytu niektorých surovín. V okolí Zemplínskych vrchov sa nachádza ešte mnoho nerudných surovín ako napríklad: tehliarske suroviny, zemný plyn, bentonit, lignit a iné. Južnú časť Zemplína, kde sa nachádza obec Vojany zaberá Východoslovenská nížina, Zemplínske vrchy a z juhozápadu zasahujú Slanské vrchy. Východoslovenská nížina je vyplnená neogénnymi ílmi, pieskami, vápencami a štrkami. Tieto horniny vystupujú na okraji Slanských a Zemplínskych vrchov. Pozdĺž riek ich pokrývajú riečne sedimenty mimo nich spraše, sprašové hliny a na juhovýchode viete piesky

2.1.1.2.4 Hydrogeologické pomery

Z hydrogeologického hľadiska patrí skúmané územie do povodia Bodrogu a Hornádu. Dažďové vody z riešeného územia sú odvádzané do kanálu prostredníctvom priekop pri miestnych komunikáciách.

Rieku Bodrog vytvára Latorica spolu s Ondavou. Latorica na území Slovenska meria 38 km a plocha povodia je 2 486 km². Dlhodobý priemerný prietok rieky neďaleko mesta Veľké Kapušany je 32 m³/s.

2.1.1.2.5 Flóra

Daná lokalita patrí do oblasti panónskej flóry, ktorá je typická pre južné časti Slovenska. Územie Zemplína môžeme rozdeliť zhruba na dve časti – na južnú, nížinnú časť, ktorá je pokračovaním Potiskej nížiny, a kopcovitú západnú a najmä severovýchodnú časť, kde dominuje pohorie Vihorlat. Zemplín je charakteristický tým, že sa tu stretávajú rozličné botanické oblasti: panónska, východokarpatská a západokarpatská. V južnej časti, ktorá patrí do panónskej botanickej oblasti, sa zachovali lužné lesy. Väčšina pôvodných lužných lesov sa vyrúbala, ostali len okolo brehov riek Laborec, Latorica, Bodrog a Uh. Z drevín sa tu vyskytujú vrby, jelše a topole. Z rastlín sú na tomto území zastúpené nasledovné:

kotvica plávajúca, graciola lekárska, iskerník veľký, margaréta obyčajná, fialka a sirôtka.

Z hľadiska fauny a flóry je veľmi dôležité spomenúť, že južne od obce Ruská sa nachádza CHKO Latorica, ktorá bola zriadená vyhláškou Slovenskej komisie pre životné prostredieč. 278/1990 Zb. zo dňa 25. júna 1990 (s účinnosťou od 1. septembra 1990) v

znení Zákona NR SR č. 287/1994 Z. z. a novelizovaná vyhláškou MŽP SRč. 122/2004 zo dňa 20.januára 2004.

Po CHKO Záhorie je to druhé veľkoplošné chránené územie nížinného typu krajiny. Chránená krajinná oblasť má výmeru 23 198, 4602 ha.[10] Územie je budované prevažne kvartérnymi sedimentmi s typickým fluviálnym a eolickým reliéfom. Zahŕňa hlavný tok Latorice a dolnú časť toku Laborca a Ondavy so sústavou slepých ramien a s prilahlými lužnými lesmi a aluviálnymi lúkami. Najvýznamnejším fenoménom Chránenej krajinej oblasti Latorica sú už dnes zriedkavé a mimoriadne vzácne vodné a močiarné biocenózy. Druhovú zloženie rastlinných spoločenstiev je veľmi rôznorodé. Zo vzácných vodných druhov tu môžeme nájsť *lekno biele*, *leknicu žltú*, *rezavkualoovitú*, *kotvicu plávajúcu*. Pravidelne zaplavované lúky, slúžiace ako pastviny, sú charakteristické rozptýlenými skupinami krovín a krovitých spoločenstiev, ako aj solitérmi, prevažne vrbami.

2.1.1.2.6 Fauna

Fauna Zemplína je veľmi pestrá. Živočíchy patria tak medzi zástupcov spoločenstiev listnatého lesa, ako i polí, lúk, vodných tokov, vodných plôch a ich brehov. Poloha územia v migračnej ceste vodného vtáctva predurčuje vysoký počet tu sa vyskytujúcich živočíchov zo vzdialenejších geografických oblastí. Z pozoruhodných zástupcov fauny sa v oblasti vyskytuje *koník stepný*, *modlivka zelená*, *korytnačka močiarna*, *volavka purpurová*, *beluša malá*, *kormorán veľký*, *orliak morský*, *kúdelníčka lužná*.

Z ríše zvierat si najväčšiu pozornosť zasluhujú rôzne druhy jašteríc, z jednotlivých druhov vtákov volavka popolavá, myšiak lesný, prepelica poľná, jarabica poľná, bažant poľný. Z vysokej zveri srnky, jelene a diviaky.

2.1.1.3 Súčasná krajinná štruktúra

V katastrálnom území obce Ruská sa nenachádzajú žiadne lesné porasty. Z hľadiska súčasnej krajinej štruktúry v katastrálnom území výrazne prevláda orná pôda, trvalé trávne porasty a záhrady. Územie je popretkávané sieťou odvodňovacích kanálov ktoré ústia do rieky Latorica, ktorá sa nachádza južne od územia obce.

Graf 1 Štruktúra využitia zeme na území obce Ruská

Zdroj: ŠÚ SR

2.1.1.4 Ochrana prírody

2.1.1.4.1 Voda a vodné hospodárstvo

Hospodárenie s vodou a jej ochrana nadobúda stále väčší strategický význam najmä preto, že dostupnosť vodných zdrojov sa stáva jedným z globálnych problémov sveta.

V obci Ruská je vybudovaná verejná vodovodná sieť, a je zásobovaná pitnou vodou z Boťanského skupinového vodovodu. Na vodovod je napojených 99% domácností.

Obec nemá vybudovanú kanalizáciu. Odvádzanie odpadových vôd z domov je riešené do vlastných izolovaných žúmp umiestnených na pozemkoch majiteľov domov.

2.1.1.4.2 Ovzdušie

Veľké zdroje znečisťovania ovzdušia

V blízkosti skúmaného územia sa nachádzajú dva veľké zdroje znečisťovania ovzdušia. Prevádzkovateľom týchto zdrojov sú Slovenské elektrárne a.s. Bratislava – EVO Vojany. EVO Vojany prevádzkuje zariadenie EVO1, ktoré pozostáva zo šiestich blokov na pevné palivo a zariadenia EVO2, ktoré pozostáva taktiež zo šiestich blokov, ale na plyné a kvapalné palivo. vyššie uvedené bloky emitujú základné znečisťujúce látky.

Na celkovú kvalitu ovzdušia má vplyv smer emisií z komínov, ktorý závisí od meteorologických podmienok, hlavne od smeru prevládajúcich vetrov.

Negatívne účinky majú najväčší dopad na vegetáciu a poľnohospodársky využívanú pôdu.

Stredné zdroje znečisťovania ovzdušia

K potenciálnym prevádzkovateľom so stredným zdrojom znečistenia možno zaradiť Roľnícke družstvo Veľké Kapušany.

Malé zdroje znečisťovania ovzdušia

Potencionálnymi prevádzkovateľmi s malým zdrojom znečistenia ovzdušia sú osoby právnické aj fyzické s oprávnením na podnikanie. Títo zodpovedajú za vypúšťanie znečisťujúcich látok do ovzdušia.

2.1.1.4.3 Odpadové hospodárstvo

Zber komunálneho odpadu sa realizuje do 110 l zberných nádob. Pravidelný zber a odvoz komunálneho odpadu v obci je zabezpečený zmluvne, separovaný zber odpadov v obci je zavedený od roku 2010.

Hlavné faktory negatívne ovplyvňujúce životné prostredie

Hlavnými faktormi negatívne ovplyvňujúcimi životné prostredie sú najmä:

- chýbajúce odvedenie a čistenie odpadových vôd a súvisiace znečisťovanie povrchových vôd a vodných tokov ako aj podzemných vôd priesakmi zo žump,
- znečisťovanie vôd priesakom z neasanovaných bývalých neriadených skládok tuhého komunálneho odpadu,
- súčasný stav poľnohospodárskeho dvora (budovy, komunikácie, poľnohospodárska technika, hnojisko) – objekty sú opravené čiastočne,
- zdevastovaná časť obytnej zóny na periférii obce smerom na Kapušianske Kľačany.
-

2.1.1.4.4 Chránené územia

Južne od katastrálneho územia Ruská sa nachádza Chránená krajinná oblasť CHKO Latorica.

Na tomto území platí druhý stupeň ochrany v zmysle zákona o ochrane prírody a krajiny. Celá CHKO Latorica je pomerne rozsiahle územie s rozptýlenými ekosystémami, významnými pre zachovanie biologickej rozmanitosti a ekologickej stability,

s charakteristickým vzhľadom krajiny. Prírodné lužné lesy reprezentujú komplexy s charakteristickými, dnes už zriedkavými a mimoriadne vzácnymi vodnými a močiarnymi biocenózami. Pravidelne zaplavované trávnaté porasty slúžiacie ako pastviny, sú charakterizované skupinami krovín a krovinatých spoločenstiev, ako aj ojedinelými stromami, prevažne vrbami. Na území CHKO Latorica nie je zachovaná pôvodná krajinná štruktúra. Táto bola pozmenená spolupôsobením prírodných faktorov a človekom, čím tu vznikla druhotná krajinná štruktúra.

2.1.1.4.5 Ekologická stabilita územia

Územie je charakteristické rovinou s početnými depresiami a poľnohospodársky intenzívne obrábanými pôdami. Územie je postihnuté nelegálnymi skládkami odpadov. Prírodné pomery sú na celom riešenom území značne pozmenené najmä nadmerným odlesnením územia, sceľovaním poľnohospodárskych pozemkov a celoplošnými melioráciami.

Na zabezpečenie a zvýšenie ekologickej stability územia je potrebné:

- plošne a druhovo revitalizovať a rozšíriť verejnú zeleň
- vysadiť izolačnú zeleň pri výrobných plochách, v okolí poľnohospodárskeho dvora,
- asanovať nelegálne vytvorené skládky komunálneho odpadu,
- zakázať vypaľovanie lúčnych a pasienkových porastov, ako aj porastov zo záhrad,
- vhodnými opatreniami zamedziť znečisteniu územia organickými a anorganickými odpadmi.

2.1.2 Ľudské zdroje

Obyvateľstvo nemožno považovať za statický element, ale naopak vyznačuje sa silnou dynamikou jeho počtu, štruktúry, priestorového rozloženia a ďalších znakov. Logickým a nevyhnutným dôsledkom transformačných pohybov v politickej a ekonomickej sfére slovenskej spoločnosti po roku 1989 sú aj posuny v demografickom vývoji.

Vývoj počtu obyvateľov obce v posledných 10 rokoch charakterizoval mierny úbytok. Pri SODB v roku 2011 obec mala 611 trvale bývajúcich obyvateľov. V čase sčítania obyvateľov roku 2021 v obci Ruská bývalo 605 osôb. Ku koncu roka 2023 v obci bývalo 608 osôb.

V strednodobom horizonte sa očakáva stabilizácia počtu obyvateľstva obce na úrovni okolo 610. Predpoklad vývoja obyvateľov obce pre výhľadové obdobie sa vychádza z nasledujúcich cieľov:

- vytvárať podmienky pre ďalší rast počtu obyvateľov obce,
- vytvárať podmienky pre rozvoj podnikateľských aktivít a služieb v obci.

Tabuľka 1 Vývoj počtu obyvateľstva obce Ruská

Rok	Počet obyvateľov
2011	611
2012	609
2013	610
2014	609
2015	613
2016	607
2017	608
2018	598
2019	578
2020	596
2021	605
2022	601
2023	608

Zdroj: ŠÚ SR

2.1.2.1 Národnostná štruktúra obyvateľstva

V národnostnej štruktúre obce má dominantné zastúpenie obyvateľstvo maďarskej národnosti (66,67%). K slovenskej národnosti sa hlásilo 11,82percent, k rómskej národnosti patrili 114 z obyvateľov (18,72 percent) a 2,79percent obyvateľov nepreznadil svoj národnosť.

Tabuľka 2 Národnostná štruktúra obyvateľstva obce Ruská

Národnosť	Spolu
Slovenská	72
Maďarská	406
Rómska	114
Ostatné	17
Spolu	609

Zdroj: SODB 2021

Podľa SODB 2021 v náboženskej štruktúre obyvateľstva obce dominujú obyvatelia, ktorí sa prihlasujú k Rímskokatolíckej cirkvi (tvoria 58,62 percent obyvateľstva obce), k Reformovanej kresťanskej cirkvi (23,48 percent) a k Gréckokatolíckej cirkvi (7,06 percent).

Tabuľka 3 Náboženská štruktúra obyvateľstva obce Ruská

Náboženské vyznanie	Spolu
Rímskokatolícka cirkev	357
Gréckokatolícka cirkev	43
Evanjelická cirkev	8
Reformovaná kresťanská cirkev	143
Ostatné	20
Bez vyznania	38
Spolu	609

Zdroj: SODB 2021

Ekonomická a sociálna situácia obyvateľov obce sa nevyhnutne odráža na spoločenskom vedomí i správaní. Zmenená životná situácia má vplyv na hodnotenie prebiehajúcich zmien a utvára novú spoločenskú klímu vrátane populačnej.

Veľké množstvo rozličných foriem demografickej dynamiky možno rozdeliť do troch kategórií pohybu: prirodzený pohyb obyvateľstva, mechanický pohyb obyvateľstva, sociálno-ekonomický pohyb obyvateľstva.

2.1.2.2 Prirodzený pohyb obyvateľstva

Populácia obce má priemernú úroveň pôrodnosti, kým miera úmrtnosti v obci je tiež okolo celoštátneho priemeru. Obec Ruská vykazuje relatívne priaznivé trendy vývinu ako prirodzeného pohybu obyvateľstva.

Tabuľka 4 Vývoj počtu narodených v obci Ruská

Rok	2019	2020	2021	2022	2023
Počet narodených v priebehu roka	2	15	6	8	6

Zdroj: ŠÚ SR

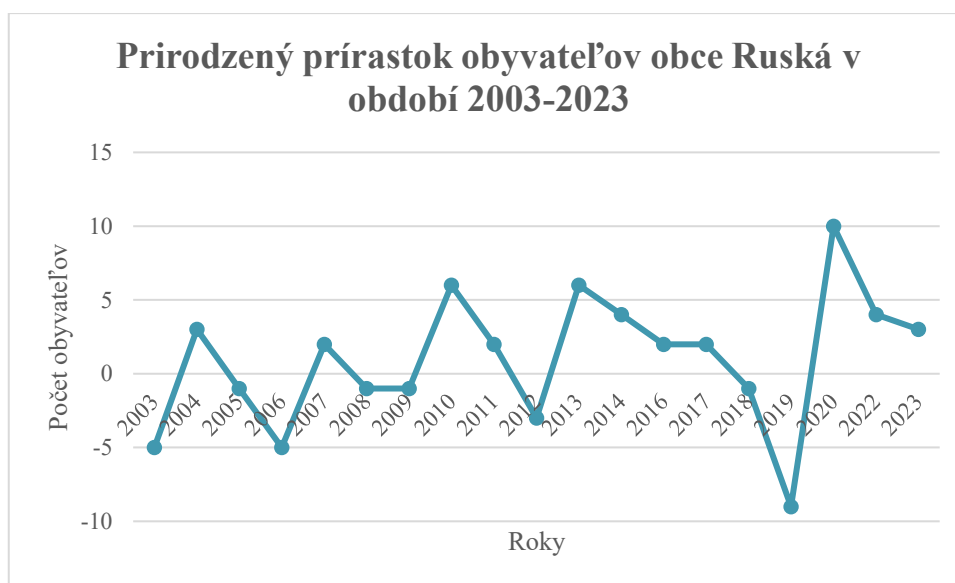
Tabuľka 5 Vývoj počtu zomretých v obci Ruská

Rok	2019	2020	2021	2022	2023
Počet úmrtí v priebehu roka	11	5	6	4	3

Zdroj: ŠÚ SR

Rozdiel medzi počtom živonarodených a zomretých indikuje výrazný prirodzený prírastokobyvateľstva v obci (v období 2003-2023 počet narodených bol 167, kým počet zomretých bol 149).

Graf 2 Prirodzený prírastok/úbytok obyvateľstva v obci Ruská

Zdroj: ŠÚ SR

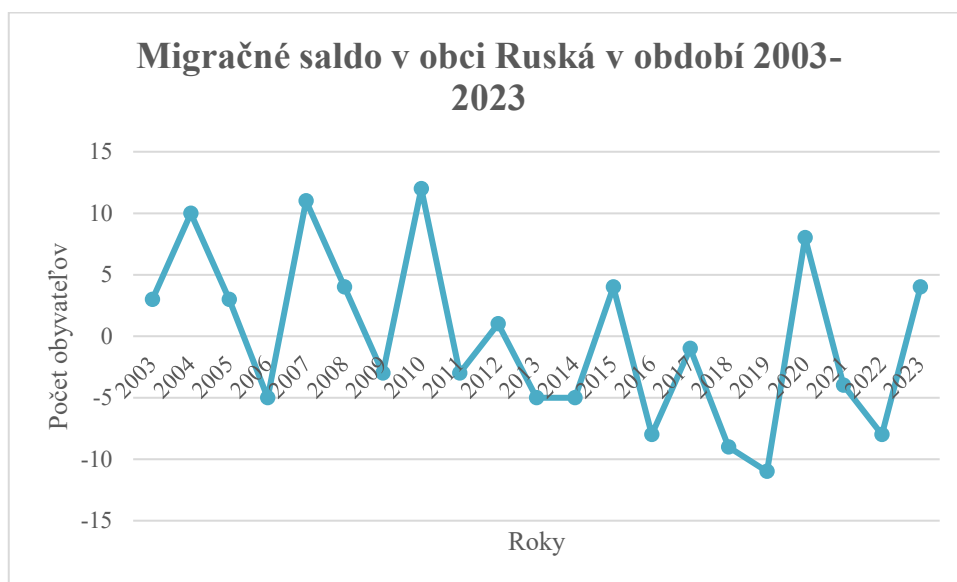
Podiel populácie v predproduktívnom veku (veková skupina 0-14) je 21,22 percent obyvateľov obce, v produktívnom (veková skupina 15-64) 63,49percent a poproduktívnom (nad 65 rokov) veku 15,30 percent na celkovej populácii obce. Veková štruktúra obyvateľstva obce Ruská mala v roku 2023 veľmi priaznivú skladbu.

2.1.2.3 Mechanický pohyb obyvateľstva

Priestorová a sociálna mobilita obyvateľstva navzájom od seba závisia. Zmena sociálnej štruktúry vyvoláva priestorové pohyby obyvateľstva. Rozvoj priemyslu a terciárnych aktivít a ich lokalizácia predovšetkým v mestských sídlach vyvolali rozsiahle presuny obyvateľstva do miest – migrácia občanov obce v podstate odráža rozdiely medzi okolitými sídlami v sociálnych a ekonomických podmienkach života ľudí.

Z priestorového hodnotenia dochádzky do zamestnania rozhodujúca zložka pracovnej sily je zamestnaná v mestách Kráľovský Chlmec, Veľké Kapušany a Čierna nad Tisou.

Graf 3 Migračné saldo obce v období 2003-2023

Zdroj: ŠÚ SR

Migrácia obyvateľstva je taký pohyb obyvateľstva, ktorý sa viaže na zmenu trvalého bydliska. Pri tomto pohybe vznikajú významné zmeny v priestorovom rozmiestnení pracovnej sily. Tá je však do značnej miery ovplyvňovaná predovšetkým možnosťou získania bývania a zamestnania.

Tabuľka 6 Vývoj počtu prisťahovaných do obce Ruská

Rok	2019	2020	2021	2022	2023
Počet prisťahovaných v priebehu roka	1	12	5	5	8

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka 7 Vývoj počtu odsťahovaných z obce Ruská

Rok	2019	2020	2021	2022	2023
Počet odsťahovaných v priebehu roka	12	4	9	13	4

Zdroj: ŠÚ SR

V období 2019-2023 do obce sa prisťahovalo 31 osôb, pričom v tom istom období z obce sa odsťahovalo 42 osôb. Tieto údaje svedčia o miernom migračnom úbytku obyvateľstva.

2.1.2.4 Sociálno-ekonomický pohyb obyvateľstva

Táto mobilita zahŕňa presuny obyvateľstva medzi jednotlivými sociálnymi skupinami. Výsledkom tohto pohybu sú zmeny v štruktúre obyvateľstva podľa ekonomických a kultúrnych znakov.

Školské vzdelanie je výrazom kultúrnej vyspelosti každej spoločnosti. Je jedným z činiteľov ovplyvňujúcich životnú úroveň a podmieňujúcich úspešný rozvoj národného hospodárstva vo všetkých jeho oblastiach.

Z hľadiska vzdelanosti obyvateľstva vykazuje obec menej konkurencieschopnú vzdelanostnú úroveň - v obci Ruská vzdelanostná štruktúra obyvateľstva je nepriaznivejšia v porovnaní s celoslovenským priemerom.

Tabuľka 8 Rozdelenie obyvateľov obce Ruská podľa vzdelania

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie	Spolu	Spolu (%)
Základné	150	24,63
Učňovské (bez maturity)	102	16,75
Úplné stredné odborné (s maturitou)	164	26,93
Vyššie odborné vzdelávanie	19	3,12
Vysokoškolské I., II., III. stupňa	65	10,67
Bez školského vzdelania	1	0,16
Nezistené	16	2,63
Bez ukončeného vzdelania	92	15,11
Spolu	609	100

Zdroj: SODB SK 2021

2.1.2.5 Nezamestnanosť

Najvýznamnejším ukazovateľom situácie na trhu práce je miera nezamestnanosti, ktorá je jedným zo základných kritérií pre klasifikovanie problémových regiónov. Sprievodným javom vysokej miery nezamestnanosti je sociálna a ekonomická ohrozenosť.

Miera nezamestnanosti v obci Ruská je relatívne vysoká – vyššia ako krajský priemer, k 01.01.2021 jej hodnota bola 11,00 %.

Vzdelanostná štruktúra nezamestnaných odhaľuje, že najzraniteľnejšie sú skupiny s najnižšou kvalifikáciou a vzdelaním. Nízky stupeň vzdelania predstavuje hlavnú prekážku pri uplatnení sa na trhu práce. Vysoká nezamestnanosť osôb s nízkym vzdelaním svedčí o štrukturálnych zmenách v dopyte po práci a jeho orientácii na kvalifikovanú a kvalifikačne flexibilnú pracovnú silu.

Tabuľka 9 Miera evidovanej nezamestnanosti v obci Ruská

Územie	Miera evidovanej nezamestnanosti v %
Slovensko	4,25
Košický kraj	5,78
Okres Michalovce	6,81
Ruská	11,00

Zdroj: SODB 2021

2.1.2.6 Mzdy

Jedným z najdôležitejších ukazovateľov vyspelosti regiónov je cena práce. Cena práce je nemotivačným faktorom z pozície zamestnávateľa, ak je jej rast rýchlejší než rast produktivity práce. Úroveň priemernej nominálnej mesačnej mzdy v roku 2022 dosiahla 1500 EUR, pričom v Košickom kraji priemerná mesačná mzda bola 1416 EUR. V roku 2022 priemerná nominálna mesačná mzda v okrese Michalovce bola 1266 EUR – teda úroveň priemernej nominálnej mzdy v okrese Michalovce dosahoval 84,4 percent celoštátneho ukazovateľa.

2.1.2.7 Ľudia ohrození rizikom sociálneho vylúčenia

Najpočetnejšou skupinou ľudí ohrozených rizikom sociálneho vylúčenia sú nezamestnaní. V najbližších rokoch bude potrebné sústrediť pozornosť aj na pracovnú silu vo vekových

skupinách nad 50 rokov, ktorí sú ohrození rizikom sociálneho vylúčenia, lebo väčšinou majú nízku adaptabilitu na meniace sa požiadavky pracovného trhu a majú zväčša nevyhovujúcu kvalifikáciu, čoho dôsledok je ich nízka atraktivita pre zamestnávateľa (majú malú šancu uplatniť sa na trhu práce).

Ďalšou skupinou ľudí ohrozených rizikom sociálneho vylúčenia sú starší obyvatelia, ktorí sú poberateľmi starobných dôchodkov (výraznejšie vyššie vekové kategórie) a zdravotne, zmyslovo a duševne postihnutí občania. Takíto občania sú v prevažnej miere poberateľmi invalidných dôchodkov.

Ďalšou významnou skupinou ľudí, ktorých možno zaradiť medzi ohrozených rizikom sociálneho vylúčenia, sú deti odkázané na pomoc cudzích a prípadne iné sociálne ohrozené skupiny obyvateľov.

2.1.3 Domový a bytový fond

Úroveň bývania je jednou zo základných charakteristík životnej úrovne obyvateľstva. Jej vývoj úzko súvisí s rastom počtu obyvateľstva, jeho štruktúrou a rozmiestnením. Ovplyvňuje úroveň reprodukcie pracovných síl, pôsobí na celkový životný štýl obyvateľstva.

Na základe SODB v obci v roku 2021 existovalo 167 domov, pričom trvale obývaných domov je 131, 36 z domov sú neobývané (veľká časť neobývaných bytov je určitou rezervou pre skvalitňovanie domového fondu, nakoľko po ich rekonštrukcii sa spravidla zvýši ich vybavenosť).

2.1.3.1 Dopravná a technická infraštruktúra

Rozvoj infraštruktúry je jedným zo základných predpokladov rozvoja každého regiónu i obce a výrazne ovplyvňuje hospodársky potenciál, spôsob života a životnú úroveň obyvateľstva.

2.1.3.2 Dopravná infraštruktúra

Kvalitná dopravná infraštruktúra a dobrá dopravná dostupnosť sú základné predpoklady rozvoja obce, ktoré významne ovplyvňujú jej hospodársky potenciál, spôsob života i

životnú úroveň jej obyvateľov. Veľký význam dopravy je daný jej podstatným vplyvom na efektívnosť dovozu vstupov do územia a vývozu výstupov výroby z daného územia.

2.1.3.3 Železničná doprava

Obec Ruská nie je priamo napojená na európsky železničný systém. Obec Ruská leží v blízkosti elektrifikovanej železničnej trati:

- št. hr. Užhorod – žst. Mat'ovce ŠRT – Haniská
- št. hr. Užhorod – žst. Mat'ovce – Bánovce n/O

2.1.3.4 Cestná doprava

Z dopravného hľadiska obec Ruská leží mimo hlavnú cestnú sieť. Dopravne je napojená na cestnú sieť cestou III/552 39 Veľké Kapušany – Kapušianske Kláčany – Ruská a cestou III/552 41 Veľké Kapušany – Budince – Ruská. cesty sú napojené na cestu II/555 Michalovce – Veľké Kapušany – Kráľovský Chlmec.

Zastavaným územím obce Ruská vedie trasa štátnej cesty III/552 39 Veľké Kapušany – Kapušianske Kláčany – Ruská a cesty III/552 41 Veľké Kapušany – Budince – Ruská. Štátna cesta má obslužný charakter a je vybudovaná so šírkou vozovky 6,0 m, ostatné komunikácie na území obce Ruská majú charakter miestnych komunikácií so šírkou vozovky 5,0 m.

2.1.3.5 Ostatné druhy dopravy

Všetky cesty v zastavanom území obce, ktoré preberajú funkciu obslužných komunikácií, majú vyhovujúce šírkové pomery. Na jestvujúcich obecných komunikáciách je nutné previesť povrchovú úpravu vozoviek rozprestretím nového živičného krytu.

Pozdĺž cesty III/552 41 Veľké Kapušany – Budince – Ruská existuje pešia komunikácia, jednostranný chodník šírky 0,6 m. Pozdĺž ostatných komunikácií v miestach, kde to dovoľia šírkové pomery, sú tiež jednostranné chodníky so živičným krytom.

Konfigurácia terénu, rozmiestnenie funkcií bývania, vybavenosti, práce, rekreácie a relatívne málo frekventovaný charakter dopravy v sídle dávajú predpoklady k

významnejšiemu postaveniu bicyklovej dopravy ako jedného zo základných vnútrošidelných dopravných systémov a ekologicky najefektívnejšieho druhu dopravy.

2.1.4 Zásobovanie pitnou a úžitkovou vodou, plynom a elektrickou energiou

V obci Ruská je vybudovaná verejná vodovodná sieť, ktorá je v prevádzke od roku 2008. Obec Ruská je zásobovaná pitnou vodou z Boťanského skupinového vodovodu. Na vodovod je napojených 99% domácností.

Obec nemá vybudovanú kanalizáciu. Odvádzanie odpadových vôd z domov je riešené do vlastných izolovaných žump umiestnených na pozemkoch majiteľov domov.

2.1.4.1 Zásobovanie elektrickou energiou, verejné osvetlenie

Ruská je zásobovaná elektrickou energiou z dvoch transformačných staníc. Trafostanice sú napájané kmeňovým vedením cez samostatné VN prípojky. Toto vedenie vyúsťuje z ES Veľké Kapušany. Sekundárne rozvody NN sú realizované vzdušným vedením, na betónových a drevených stĺpoch.

Verejné osvetlenie je riešené inštalovaním výbojkových svietidiel na jestvujúcich elektrických betónových stĺpoch. Verejné osvetlenie obce je v dobrom technikom stave, svietidlá sú úsporné.

2.1.4.2 Zásobovanie plynom

Obec je plynifikovaná od roku 1994. Zásobovanie obce je cez plynoregulačnú stanicu VTL/STL, ktorá sa nachádza v katastri obce Ruská. Regulačná stanica poskytuje dostatočnú rezervu množstva a tlaku plynu, pre perspektívne napojenie nových odberateľov.

2.1.5 Telekomunikácie

Telefónni účastníci obce sú prípojným káblom zapojení na digitálny uzol prístupovej siete Vojany, ktorý svojou kapacitou a technologickými možnosťami zabezpečí výhľadové požiadavky na jednotlivé služby i pre účastníkov obce. Telefónna sieť je kombinovaná, t.j. rozvod vedenia je úložnými i vzdušnými vedeniami.

Príjem rozhlasového a TV signálu v súčasnosti sa zabezpečuje prostredníctvom individuálnych antén.

Rozvod miestneho rozhlasu je prevedený vzdušne na oceľových stĺpoch s vodičmi 2x2,8 mm BY. Reprodukory sú 6 W a 12 W rozmiestnené tak, aby nevznikli zázneje. Vedenie je na oboch koncoch chránené proti podpätiu bleskopoistkami. Rozhlasové zariadenie bolo dodané do prevádzky v rokoch 1965 – 1970. V roku 2014 bola realizovaná rekonštrukcia miestneho rozhlasu. Ústredňa rozhlasu je situovaná v budove obecného úradu.

Obec Ruská prevádzkuje vlastnú internetovú stránku od roku 2016. Pripojenie domácností na internet je možné prostredníctvom elektronických operátorov poskytujúcich svoje služby na území obce.

2.1.6 Hospodársko-ekonomický potenciál obce

Ekonomický potenciál obce je nižší ako priemer Slovenska. Širší priestor obce – okres Michalovce – patrí do kategórie služobno-priemyselno-poľnohospodárskych regiónov SR.

2.1.6.1 Poľnohospodárstvo

Poľnohospodárstvo je rozšírenou aktivitou v záujmovom území. Celková výmera poľnohospodárskeho pôdneho fondu v obci je 1096,37 ha, čo predstavuje 92,13 percent z jej celkovej výmery.

Rastlinná produkcia je výrazne ovplyvňovaná produkčným potenciálom pôd. Záujmový región patrí do vysoko-produkčnej poľnohospodárskej oblasti Slovenska, dobré prírodné a klimatické podmienky územia vytvorili predpoklady pre pestovanie všetkých poľnohospodárskych plodín Slovenska. Rastlinná výroba regiónu obce sa zameriava prevažne na výrobu obilnín, strukovín a olejnatých semien.

Všetky opatrenia v poľnohospodárskej výrobe sa musia smerovať k tomu, aby sa dosiahla primeraná rentabilita výroby, za dodržania pravidiel ochrany vôd, pôdy a ovzdušia. Z ekologického hľadiska je dôležité podstatné obmedzenie používania anorganických hnojív a chemických prípravkov na ochranu rastlín. V rastlinnej výrobe sa i do budúcnosti predpokladá zachovanie jej intenzity s podmienkou udržiavania ekologickej stability poľnohospodárskej krajiny.

2.1.6.2 *Priemysel a trhové služby*

V dôsledku ekonomicko-geografickej polohy obec má veľmi slabú výrobnú funkciu.

Na území obce pôsobí stavebná firma s 3 zamestnancami. Hospodársky dvor Roľníckeho družstva Veľké Kapušany sa nachádza mimo zastavaného územia obce.

Ostatné odvetvia na území obce nie sú zastúpené. Na severovýchodnom okraji obce sa nachádza kompresorová stanica tranzitného plynovodu (hraničná preberacia stanica).

Priemerný obrat maloobchodov na jedného obyvateľa je nižší než celoslovenský priemer.

2.1.6.3 *Podnikateľská aktivita*

Z celkového počtu podnikateľských subjektov v obci vyše 71,43 percent tvoria fyzické osoby. Podnikateľská aktivita vyjadrená podielom fyzických a právnických osôb na celkovom počte obyvateľstva je relatívne dobrá. Rozhodujúca väčšina podnikateľov vyvíja svoju činnosť v službách. Z pohľadu zamestnanosti efektívna by bola podpora aktivít vykonávaných fyzickými osobami v rámci živnostenského podnikania.

Tabuľka 10 Vývoj počtu fyzických osôb v obci v období 2012 – 2022

Roky	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Fyz. osoby	23	22	25	15	15	16	19	18	18	18	23	20
Živnostníci	11	10	14	14	14	14	18	17	18	18	23	19

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka 11 Vývoj počtu právnických osôb v obci v období 2012-2022

Roky	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Práv. osoby	9	9	9	4	4	7	9	9	10	10	9	8
Ziskové	4	3	3	3	3	4	4	4	6	6	5	4
Neziskové	5	6	6	1	1	3	5	5	4	4	4	4

Zdroj: ŠÚ SR

V obci sa nachádzajú dve predajne potravinárskeho tovaru, obidve predajne sú zariadené v samostatnom objekte pri rodinnom dome. V centre obce je pohostinské a reštauračné zariadenie.

Stravovanie a ubytovanie

V obci je nová reštaurácia s kapacitou 60 stoličiek a pohostinstvo s kapacitou 20-25 stoličiek ktorá bola vytvorená rekonštrukciou jestvujúcej budovy pohostinstva. Ubytovacie služby v obci nie sú zastúpené.

Služby nevýrobné

V obci sa nachádza kamenosochárstvo, kaderníctvo a stavebná spoločnosť.

Služby výrobné a opravárenské

Na severovýchodnom okraji obce sa nachádza Kompresorová stanica tranzitného plynovodu (hraničná preberacia stanica).

2.1.7 Občianska vybavenosť obce

Občiansku vybavenosť v obci charakterizujú zariadenia v oblasti administratívy, kultúry, športové a sociálne zariadenia. Vybavenosť obce službami je rozmanitá a ich účel závisí od ľudských zdrojov, tradícií, podmienok a špecifických daností okolitého mikropriestoru.

2.1.7.1 Administratíva

V zmysle zákona o obecnom zriadení obec má dva orgány: obecné zastupiteľstvo a starosta obce. Každý z orgánov obce má svoje samostatné postavenie dané ústavou a zákonmi a nie sú vo vzťahu vzájomnej podriadenosti či nadriadenosti. Obyvatelia obce nepriamo, prostredníctvom týchto dvoch orgánov vykonávajú samosprávu obce. Ďalšie orgány, ako je napr. obecný úrad, komisie a pod. sú len odvodenými orgánmi obecného zastupiteľstva. Obecný úrad, ktorý je výkonným orgánom obecného zastupiteľstva a starostu, zabezpečuje organizačné a administratívne veci obecného zastupiteľstva a starostu, ako aj orgánov zriadených obecným zastupiteľstvom.

Tabuľka 12 Spádovosť obce Ruská

Ukazovateľ	Hodnota
Sídlo matričného úradu	Veľké Kapušany
Sídlo pracoviska Daňového úradu	Veľké Kapušany
Sídlo pracoviska obvodného oddelenia policajného zboru	Veľké Kapušany
Sídlo Okresného súdu	Michalovce
Sídlo Okresného riadit. Hasičského a záchranného zboru	Michalovce
Sídlo pracoviská obvodného úradu	Michalovce
Sídlo Územnej vojenskej správy	Michalovce
Sídlo úzmeného Úradu práce, socialnych vecí a rodiny	Veľké Kapušany
Sídlo Obvodného úradu životného prostredia	Michalovce

Zdroj: Obecný úrad Ruská

Orgány obce

Organmi obce sú:

- obecne zastupiteľstvo
- starosta.

Obecné zastupiteľstvo zriaďuje podľa potreby alebo podľa osobitných predpisov svoje orgány, ktorými sú:

- komisie
- obecný úrad

Osobitne postavenie má hlavný kontrolór obce, ktorého volí obecné zastupiteľstvo na dobu 6 rokov.

Obecné organizácie

- materská škola

Obecný úrad sa nachádza v budove kultúrneho domu. Pozostáva z kancelárie starostu obce, kancelárie účtovníčky a zasadacej miestnosti.

Pošta sa nachádza v samostatnom objekte vedľa kultúrneho domu v centre obce. Pošta je v spoločnom objekte s Obecným úradom a kultúrnym domom.

2.1.7.2 Školstvo

Materská škola je situovaná v centre obce v obecnom objekte. Jednopodlažný objekt bol postavený v 60-tych rokoch. Objekt je plynofikovaný, je napojený na verejný vodovod ale nie je napojený na verejnú kanalizáciu, nakoľko v obci doteraz nebola vybudovaná kanalizácia.

Kapacita materskej školy je 18 žiakov.

Základná škola sa v obci nenachádza. Žiaci dochádzajú do základnej školy do Veľkých Kapušian a do Veľkých Slemeniec. V obci je 87 školopovinných detí.

2.1.7.3 Zdravotníctvo, sociálne služby

Priamo v obci sa nenachádzajú žiadne zdravotnícke zariadenia. Za odbornými vyšetreniami obyvatelia obce dochádzajú do Nemocnice v Michalovciach a do nemocnice vo Veľkých Kapušanoch alebo v Kráľovskom Chlmci.

2.1.7.4 Kultúra, šport a ostatné služby

Možnosti kultúrneho vyžitia občanov obce sú pomerne nízke. Ročne sa organizujú dva – tri kultúrne podujatia.

Kultúrny dom bol postavený v roku 1970 a je situovaný v centre obce. Viacúčelová sála má kapacitu 150 stoličiek. V objekte kultúrneho domu je aj zasadačka, knižnica a obecný úrad. Objekt je vo vlastníctve obce Ruská.

Sociálne zariadenia

Priestory kultúrneho domu sú využívané aj pre klub mládeže.

V obci je spolok žien. Taktiež využívajú priestory kultúrneho domu.

Cintoríny a cirkevné objekty

Rímskokatolícky kostol - je v správe farského úradu v Ruskej. Kostol je evidovaný v Ústrednom zozname pamiatkového fondu Slovenska.

Dom smútku – Na obecnom cintoríne sa nachádza nová budova domu smútku s kapacitou cca 60 stoličiek.

Cintorín – je situovaný vo východnej časti obce. Kapacita cintorína postačuje aj k výhľadovému obdobiu.

2.2 A II – Analýza vonkajšieho prostredia

Vonkajšie prostredie v kontexte tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja predstavuje pre obec tie oblasti, ktoré síce ovplyvňujú jej rozvoj (v rôznej miere, či už významne alebo len okrajovo), avšak obec ich zároveň nedokáže svojou činnosťou nijako ovplyvniť. V makroregionálnej mierke je dôležitým činiteľom rozvoja obce európsky rozvojový koncept „Redoctopus“, ktorý stanovuje hlavné rozvojové centrá Európy. Ide o tzv. „červenú chobotnicu“ (pomenovanie podľa tvaru tejto rozvojovej siete), ktorá spája najrozvinutejšie európske sídelné a aglomeračné centrá a centrá, ktoré majú najväčší potenciál ďalšieho rozvoja. Jedno z ramien „červenej chobotnice“ prechádza aj Slovenskom, a to jeho juhozápadnou časťou. Ruská je teda od tohto ramena značne vzdialená.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001) vyhodnotila jednotlivé sídelné centrá Slovenska ako terciárne centrá, t.j. centrá na základe ich terciárnej obslužnosti (úrovne vybavenosti vybranou vyššou občianskou vybavenosťou). Takýmto spôsobom bolo na národnej úrovni vytvorených päť skupín obcí (okrem Bratislavy a Košíc, ktoré stoja samostatne a nepatria do žiadnej skupiny), ktoré naznačujú úroveň obsluhy ako pre vlastné mesto, tak pre jeho zázemie (prvé tri skupiny sa pritom členia na dve podskupiny). Najbližšie centrá osídlenia pre Ruská sú mestá Michalovce (2a. skupina centier osídlenia) a Veľké Kapušany (3. a. skupina centier).

Okrem centier osídlenia KURS 2001 na Slovensku stanovila jadrové ťažiská osídlenia, ktoré sú navzájom pospájané rozvojovými osami I. stupňa. Ostatné sídelné centrá sú pospájané osami II. a III. stupňa. Tieto rozvojové a urbanizačné osi sú súčasťou vyváženej hierarchizovanej sídelnej štruktúry. Podporujú sídelné väzby medzi obcami a rovnovážny sídelný rozvoj vrátane rozvoja vidieka. Vytvárajú podmienky pre dostupnosť k infraštruktúram, zachovanie a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva a zabezpečujú požiadavky, ktoré sú na sídelnú štruktúru kladené z hľadiska ekonomických, sociálnych a environmentálnych potrieb.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 stanovuje tri stupne rozvojových osí, ktoré vychádzajú z nasledovných kritérií:

- rozvojová os prvého stupňa – prepája centrá osídlenia prvej skupiny a ťažiská osídlenia prvej úrovne v štáte a porovnateľné centrá mimo hraníc krajiny, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu rýchlostného typu,

- rozvojová os druhého stupňa – prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne s centrami osídlenia prvej skupiny a ťažiskami osídlenia prvej úrovne, resp. prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne medzi sebou, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu nadregionálneho významu alebo jednu rýchlostnú cestu,
- rozvojová os tretieho stupňa – prepája stredné centrá a ťažiská osídlenia tretej úrovne navzájom, ako aj ostatné vyhodnocované centrá osídlenia s ostatnými centrami osídlenia druhej skupiny.

Z pohľadu rozvoja územia Slovenska najdôležitejšia, teda rozvojová os I. stupňa, prepája Bratislavu a Košice (o. i.) severoslovenským dopravným koridorom cez Žilinu, Poprad a Prešov. Ruská teda na tejto najvýznamnejšej osi neleží a z tohto dôvodu možno len ťažko očakávať priaznivý rozvojový impulz pre obec z vonkajšieho prostredia prostredníctvom súkromných investorov (ktorí by sa nemuseli usadiť priamo v obci, stačilo by v jej blízkosti – tak, aby vytvorili nové pracovné príležitosti v rámci rádia dennej dochádzky do zamestnania z obce Ruská).

Veľmi dôležitým aspektom v analýze vonkajšieho prostredia je aj stratégia štrukturálnej politiky Európskej únie a jej priemet do slovenských pomerov. Počas programovacieho obdobia EÚ 2000-2006 (čo pre Slovensko znamenalo roky 2004-2006) používala Európska únia stratégiu regionálnej politiky založenú na rovnomernom prístupe samospráv k štrukturálnym fondom (tzv. „pokropením regiónov investíciami“, kde každá samospráva mala rovnaký prístup k týmto fondom). Od programovacieho obdobia 2007-2013 sa však už stratégia regionálnej politiky EÚ zmenila, keďže táto sa už nezamerala na znižovanie regionálnych disparít formou podpory zaostalých regiónov, ale na základe skúseností z regionálneho rozvoja zo západoeurópskych krajín, rozhodla sa posilňovať predovšetkým vytýčené póly rastu, ktoré sú najviac konkurencieschopné a majú najväčší potenciál rozvoja (týmto opatrením sa taktiež sledovalo posilnenie vonkajšej konkurencieschopnosti EÚ ako celku voči ostatným aktérom vo svetovom hospodárstve). Jednotlivými krajinami vytýčené póly rastu mali byť nositeľmi rozvoja v jednotlivých regiónoch a postupom času by sa rozvoj z týchto pólov rastu mal šíriť do ich bezprostredného okolia (teda do zaostalejších oblastí v ich okolí). Na Slovensku tak boli od programovacieho obdobia 2007-2013 na základe Koncepcie územného rozvoja Slovenska stanovené inovačné a kohézne póly rastu (niektoré mestá a obce v ich bezprostrednom zázemí), pričom najväčšia časť podpory zo štrukturálnych fondov smeruje práve do nich.

Výrazným vonkajším rozvojovým impulzom pre oblasť okresu Michalovce by mohla byť zvýšená podpora zo strany vlády formou investičných stimulov pre tie priame zahraničné investície, ktoré sa realizujú čo najbližšie k tomuto regiónu (keď už nie priamo v ňom). Skúsenosti však ukazujú, že od roku 2002, kedy sa začalo s poskytovaním investičnej pomoci, jednotlivé slovenské vlády touto formou podporovali smerovanie priamych zahraničných investícií primárne do najrozvinutejších regiónov Slovenska (najmä do trojuholníka Bratislava – Trnava – Nitra, do Košíc a oblasti stredného Považia po Žilinu). Do oblasti Zemplína smerovala len úplne minimálna časť investičnej pomoci vlády. Z prostredia investičnej pomoci teda len ťažko očakávať priaznivé rozvojové impulzy pre región Zemplína v blízkej budúcnosti.

Spomínaná politika územnej podpory vo forme investičnej pomoci a množstvo ďalších faktorov (napr. faktor sídelnej hierarchie, faktor makropolitohovej atraktivity, faktor veľkej dopravnej infraštruktúry, faktor historickej marginality, faktor depresnosti priľahlých prihraničných regiónov a pod.) prispeli (a naďalej prispievajú) k veľmi nerovnovážnemu regionálnemu vývoju v rámci Slovenska, keď sa medzi jednotlivými jeho regiónmi vytvorili pomerne výrazné regionálne disparity. Vytvorila sa tak významná priestorová polarizácia spoločnosti s existenciou centier na strane jednej a periférií (vnútorných aj prihraničných periférnych regiónov) na strane druhej. V takomto periférnom regióne leží aj obec Ruská.

Členstvo obce v organizáciách:

- Obec Ruská je členom viacerých združení, ktoré vznikli za rôznym účelom, majú rôzne ciele a prostredníctvom ktorých sa obec snaží uplatňovať a presadzovať svoje záujmy: „Združenie miest a obcí Slovenska“ (ZMOS) – organizácia zastupujúca záujmy obecných samospráv na celoslovenskej úrovni;
- „Spoločný školský úrad Veľké Kapušany“ – spoločný obecný úrad, založený za účelom efektívnejšieho výkonu kompetencií obcí v na úseku školstva;
- „Spoločný stavebný úrad Veľké Kapušany“ – spoločný obecný úrad, založený za účelom efektívnejšieho výkonu kompetencií obcí v zmysle stavebného zákona.

2.2.1 Štrukturálne fondy v programovom období 2014-2020 a v období 2021-2027

Jednou z možných ciest získavania finančných prostriedkov na realizáciu investičných akcií (okrem ďalších možných zdrojov, uvedených v časti „Indikatívny

finančný plán“) sú Európske štrukturálne a investičné fondy. Napriek tomu, že tieto európske štrukturálne a investičné fondy sú z aspektu regionálneho rozvoja definované ako „doplnkové“ zdroje financovania, v súčasnom modeli regionálnej politiky a nastavenia financovania samospráv sú práve tieto prostriedky z EŠIF hlavným zdrojom financií, bez ktorého by len ťažko boli samosprávy schopné financovať svoje rozvojové investičné projekty. V programovom období EÚ 2014 – 2020 čerpá Slovensko európske štrukturálne a investičné fondy v rámci Cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti a v rámci Cieľa Európska územná spolupráca. Nakoľko v čerpaní eurofondov platí pravidlo n+3, finančné prostriedky z programového obdobia 2014 – 2020 je možné čerpať do konca roku 2023.

V rámci Cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti sa čerpajú financie prostredníctvom nasledujúcich operačných programov:

- Integrovaný regionálny operačný program (OP IROP),
- OP Ľudské zdroje (OP LZ),
- OP Integrovaná infraštruktúra (OP II),
- OP Výskum a inovácie (OP VaI),
- OP Kvalita životného prostredia (OP KŽP),
- OP Efektívna verejná správa (OP EVS),
- Technická pomoc,
- Program rozvoja vidieka,
- Rybné hospodárstvo.

V rámci Cieľa Európska územná spolupráca čerpá Slovensko financie prostredníctvom nasledujúcich operačných programov:

Programy cezhraničnej spolupráce

- SK – CZ 2014 – 2020,
- SK – AT 2014 – 2020,
- PL – SK 2014 – 2020,
- SK – HU 2014 – 2020,
- ENI HU – SK – RO – UA 2014 – 2020.

Programy nadnárodnej spolupráce

- Stredná Európa,
- ETC Dunaj

Programy medziregionálnej spolupráce

- INTERREG,
- ESPON,
- INTERACT,
- URBACT.

Obec Ruská môže v rámci Cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti čerpať z EŠIF financie prostredníctvom základných operačných programov – Integrovaný regionálny operačný program OP IROP (ktorého realizátorom na území Košického samosprávneho kraja je KSK prostredníctvom Regionálnej územnej stratégie KSK), OP Ľudské zdroje, OP Kvalita životného prostredia a OP Efektívna verejná správa. V rámci Cieľa Európska územná spolupráca sa obec môže uchádzať o financie na realizáciu rozvojových aktivít cez Program cezhraničnej spolupráce PL – SK 2014 – 2020.

2.2.2 Zmena klímy

Veľmi dôležitým faktorom, ktorý čoraz viac ovplyvňuje rozvoj obce Ruská a ktorý je potrebné urýchlene riešiť, sú klimatické zmeny (tento faktor sa samozrejme netýka len obce, ale má globálny, ale v konečnom dôsledku aj lokálny vplyv - najčastejšie v podobe extrémnejších prejavov počasia, ako sú vlny horúčav, povodne, suchá atď.).

Zmena klímy ako fenomén 21. storočia sa stáva jednou z hlavných výziev pre environmentálnu politiku. Svetové ekonomické fórum v roku 2018 vo svojej správe o globálnych rizikách zaradilo extrémne poveternostné javy, krízu nedostatku vody, prírodné katastrofy a neschopnosť zmierniť zmenu klímy medzi 5 najväčších rizík súčasnosti. Za obdobie rokov 1881 – 2017 sa na Slovensku pozoroval:

- rast priemernej ročnej teploty vzduchu asi o 1,73 °C (z pohľadu ročných sezón k najrýchlejšiemu otepľovaniu dochádza v lete a na jar);
- priestorovo rozdielny trend ročných úhrnov atmosférických zrážok v priemere asi o 0,5 % (na juhu Slovenska bol pokles miestami aj viac ako 10 %, na severe a severovýchode ojedinele úhrn zrážok vzrástol do 3 %);
- pokles relatívnej vlhkosti vzduchu (na juhu Slovenska od roku 1900 doteraz o 5 %, na ostatnom území menej);

- pokles všetkých charakteristík snehovej pokrývky do výšky 1000 m n. m takmer na celom území Slovenska (vo väčšej nadmorskej výške bol zaznamenaný jej nárast);
- vzrast potenciálneho výparu a pokles vlhkosti pôdy – charakteristiky výparu vody z pôdy a rastlín, vlhkosti pôdy, slnečného žiarenia potvrdzujú, že najmä juh Slovenska sa postupne vysušuje;
- zmeny v premenlivosti klímy (najmä zrážkových úhrnov) – príkladom sú v krátkom časovom intervale striedajúce sa extrémne vlhké a suché roky: extrémne suchý rok 2003 a čiastočne aj 2007, extrémne vlhké roky 2010 a 2016 a mimoriadne suchý rok 2011 a čiastočne aj 2012. Za ostatných 15 rokov došlo k významnejšiemu rastu výskytu extrémnych denných a niekoľkodenných úhrnov zrážok, čo malo za následok zvýšenie rizika lokálnych povodní v rôznych oblastiach SR. Na druhej strane v období rokov 1989 – 2017 sa oveľa častejšie ako predtým vyskytovalo lokálne alebo celoplošné sucho, ktoré bolo zapríčinené predovšetkým dlhými periodami relatívne teplého počasia s malými úhrnmi zrážok v niektorej časti vegetačného obdobia. Zvlášť výrazné bolo sucho v rokoch 1990 – 1994, 2000, 2002, 2003 a 2007, v niektorých regiónoch na západe Slovenska aj v rokoch 2015 a 2017.

Riešením, ktoré by malo v konečnom dôsledku zabrániť alebo aspoň minimalizovať riziká a negatívne dôsledky zmeny klímy, je kombinácia zmierňujúcich opatrení na zníženie emisií skleníkových plynov (mitigácia) s opatreniami na zníženie zraniteľnosti a umožnenie adaptácie ľudí a ekosystémov pri nižších ekonomických, environmentálnych a sociálnych nákladoch. Cieľom adaptácie je zmierniť nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, znížiť zraniteľnosť a zvýšiť adaptačnú kapacitu prírodných a človekom vytvorených systémov na skutočné alebo predpokladané negatívne dôsledky zmeny klímy a posilniť odolnosť spoločnosti ako celku zvyšovaním povedomia verejnosti o zmene klímy a budovaním vedomostnej základne pre účinnejšiu adaptáciu (MŽP, 2018).

2.2.3 STEEP analýza

Pri riešení rôznych problémov a výziev je dôležité si uvedomiť, že ich riešenie v budúcnosti môžu ovplyvniť rôzne vonkajšie faktory, ktoré obec nemôže ovplyvniť. Úlohou analýzy STEEP (analýza vonkajšieho prostredia) je pomôcť rozhodovateľom predvídať možný budúci vývoj a pripraviť sa na tieto zmeny.

Tabuľka 13 Analýza vonkajšieho prostredia – STEEP analýza

Sociálne prostredie	Technologické prostredie	Ekonomické prostredie
Starnutie obyvateľstva a emigrácia mladých ľudí do miest	Využívanie IT, bio- a nanotechnológií podporujú rozvoj inovácií. Zvyšujúce sa investície do výskumu a skrátenie času aplikácie výsledkov výskumu do praxe.	Využívanie doplnkových zdrojov financovania - EŠIF pre spolufinancovanie rozvojových projektov.
Zmeny postojov a správania – aktívny tretí sektor	Centrálne využívanie informačných technológií pre komunikáciu s verejnosťou a zlepšovanie kvality verejných služieb.	Dobudovanie dopravnej infraštruktúry a prepojenie na európsku sieť diaľnic a rýchlostných ciest.
Zmeny správania obyvateľov	Kontakt s obyvateľmi prostredníctvom technológie	Využívanie možnosť podpory v oblasti kreatívneho priemyslu
Nedostatočná kapacita a kvalita pracovnej sily		Daňová politika.
Zvyšovanie podielu MRK na celkovom počte obyvateľstva		Globálna hospodárska kríza v dôsledku pandémie COVID-19 a vojnového konfliktu v Európe
Zvyšovanie počtu obyvateľov postihnutých chudobou		
Ekologické prostredie	Politické prostredie	Hodnotové prostredie
Vplyv rôznych subjektov na životné prostredie	Schopnosť účinne čerpať zdrojov EŠIF	Zmena postojov k lokálnemu rozvoju

Dopad zmeny klímy na protipovodňové opatrenia	Nedostatočná pripravenosť na riešenie problémov súvisiace s MRK	Rastúci trend rasizmu, xenofóbie a kriminality
Podpora tvorby a ochrany životného prostredia	Komplikovaná legislatíva v oblasti VO	Vnímanie a akceptácia korupcie
	Nestabilné legislatívne prostredie	Polarizácia a radikalizácia spoločnosti

Zdroj: Vlastné spracovanie

2.3 A III - Zhodnotenie súčasného stavu územia

2.3.1 SWOT analýza potenciálneho rozvoja obce Ruská

SWOT analýza je nástroj strategického plánovania. Je východiskom pre formulovanie stratégie, ktorá vznikne ako súlad medzi vnútorným potenciálom a vonkajším prostredím. Ide najmä o zosúladenie vnútorných silných a slabých stránok obce a možnosť a ohrození, ktoré pôsobia na ďalší rozvoj územia z vonkajšieho prostredia.

Tabuľka 14 SWOT – analýza rozvoja obce Ruská

Silné stránky:	Slabé stránky:
<ul style="list-style-type: none">• výhodná geografická poloha pre export do Maďarska, Ukrajinu• výborný pôdny potenciál• vhodné podmienky pre bytovú výstavbu• schopnosť obojstrannej komunikácie obyvateľstva v prihraničných oblastiach• atraktívne prírodné prostredie a vysoký podiel kultúrnych pamiatok• dobré pokrytie obce signálmi mobilných operátorov• dostupnosť širokopásmového internetu• existencia verejného rozhlasu• dobrá spolupráca obecného zastupiteľstva s aktérmi lokálneho života• vysoká angažovanosť obce o spoluprácu s ďalšími obcami v riešení spoločných problémov• priaznivé podmienky pre multifunkčné poľnohospodárstvo	<ul style="list-style-type: none">• chýbajúca rozvinutá priemyselná výroba• chýbajúce rýchlostné komunikácie• slabá rozvinutosť vidieckych oblastí• nedostatok sociálnych bytov• nízka životná úroveň• zlá platobná schopnosť zamestnávateľských subjektov• nízka konkurenčná schopnosť• absencia rozvojových programov• nedostatok finančných zdrojov na údržbu technickej infraštruktúry• neexistujúca infraštruktúra pre rozvoj cestovného ruchu• absencia kanalizácie

Príležitosti:	Ohrozenia:
<ul style="list-style-type: none"> • zvýšený záujem zahraničných investorov • využitie štrukturálnych fondov • vybudovanie rýchlostnej cesty • rozvoj služieb školstva k vytváraniu pracovných príležitosti • zlepšením dopravnej dostupnosti zatriktívniť vidiek pre podnikanie a cestovný ruch • rozvoj hospodárskych aktivít • efektívne využitie podporových programov na rozvoj poľnohospodárstva a vidieka • zníženie miery nezamestnanosti • možnosti rozvoja turistiky • ochrana životného prostredia • vytváranie partnerstiev • vybudovanie kanalizácie • efektívnejšie využívanie kultúrneho dedičstva pre rozvoj cestovného ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> • nestabilita podnikateľského prostredia • nepriaznivý populačný vývoj • nedostatok finančných zdrojov na rozvoj a podporu obce • vysoké odvodové zaťaženie • nedostatok finančných prostriedkov na ďalšie skvalitnenie technickej infraštruktúry • zhoršenie kvality miestnych komunikácií z dôvodu nedostatku financií na ich údržbu • nedostatok finančných prostriedkov na skvalitnenie kultúrno-spoločenskej infraštruktúry obce • nedostatok finančných prostriedkov na rozvoj technickej infraštruktúry • znehodnocovanie prírodného agropotenciálu územia • nezáujem o turistické produkty obce • implementácia investičných programov bez rešpektovania princípov trvalo udržateľného rozvoja • neschopnosť subjektov písať kvalitné projekty a využívať podporné programy štátu a EU

Zdroj: Vlastné spracovanie

2.3.2 Kľúčové disparity – hlavné faktory rozvoja

Prostredníctvom analýza SWOT sa identifikujú najdôležitejšie silné stránky a príležitosti, z ktorých sa vyplývajú hlavné faktory rozvoja územia, zatiaľ čo slabé stránky a hrozby ukazujú najdôležitejšie nerovnosti (disparity) v skúmanej oblasti. Identifikácia kľúčových rozdielov a hlavných hnacích síl rozvoja je nevyhnutná na zabezpečenie čo najširšej

relevantnosti Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja a má zásadný význam pre definovanie stratégie a navrhovanie štruktúry programu.

Úroveň komfortu obyvateľov obce je porovnateľná s okolitými obcami, znižuje ju faktická absencia miestneho hospodárstva a služieb. Významným limitujúcim faktorom je nedostatok finančných zdrojov a kapacít na rozvoj obce. Bez cielených rozvojových intervencií hrozí obci zvrátenie stabilného demografického vývoja v dôsledku rastúcej migrácie obyvateľstva za prácou. Hrozí tiež postupné zhoršovanie kvality existujúcej verejnej infraštruktúry, čo by mohlo viesť k postupnému znižovaniu kvality života, čo by mohlo mať za následok ďalšiu migráciu obyvateľstva a postupné vyľudňovanie obce.

Rozvoj infraštruktúry a služieb s cieľom zlepšiť imidž obce a vytvoriť nové atrakcie a podujatia vychádzajúce z jej kultúrno-historického dedičstva by mohli byť hlavným smerom rozvojových aktivít v obci Ruská. Infraštruktúru a služby budú využívať návštevníci aj obyvatelia a služby vytvoria miestne pracovné príležitosti.

Kľúčové disparity

- Nevyhovujúci stav chodníkov
- Nevyužívanie kultúrneho a prírodného potenciálu obce v oblasti cestovného ruchu pre vytváranie turistických produktov a služieb
- Nízka kvalita miestnych komunikácií
- migrácia obyvateľstva – z obce emigruje predovšetkým mladé obyvateľstvo, najčastejšie z dôvodu absencie ponuky pracovných miest, slabej ponuky trávenia voľného času a nedostatku možností bývania
- slabšia ponuka pracovných príležitostí priamo v obci (v porovnaní s väčšími mestami)
- nezamestnanosť obyvateľstva – obyvateľstvo, ktoré si nevie nájsť prácu a neemigruje, upadá kvôli absencii dostatočného príjmu na živobytie do sociálnych problémov

Hlavné faktory rozvoja

- Využitie výhodných polohových a prírodných podmienok obce
- Bohatý prírodný, kultúrny a historický potenciál pre rozvoj cestovného ruchu
- Zvýšenie atraktivity územia obce

- Skvalitnenie miestnych komunikácií – chodníky

2.3.3 Realizované projekty v predchádzajúcom programovom období 2016-2022

Vid. Prílohu č. 1

3 B – Strategická časť

Strategická časť obsahuje stratégiu rozvoja obce pri zohľadnení jeho vnútorných špecifik a určí hlavné ciele a priority rozvoja obce pri rešpektovaní princípov regionálnej politiky v záujme dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja územia.

Pri spracovaní tohto dokumentu boli plno akceptované najvýznamnejšie rozvojové dokumenty týkajúce sa územia obce – Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021-2027, ako aj s Národná stratégia regionálneho rozvoja SR do rok 2030, Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001 – aktualizované a schválené uznesením 513 z 10.8.2011), Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na roky 2023-20227, Regionálna inovačná stratégia Košického samosprávneho kraja 2021-2030, ako aj zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja.

Zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja definuje Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce nasledovne v § 8:

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce

- (1) Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza, a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce.
- (2) Vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce zabezpečuje obec pri uplatnení partnerstva.
- (3) Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce pozostáva z analyticko-strategickej časti a programovej časti.
- (4) Analyticko-strategická časť obsahuje najmä
 - a) súhrnnú geografickú, kultúrno-historickú a sociálno-ekonomickú charakteristiku obce a charakteristiku stavu vybavenosti a obsluhy územia obce,
 - b) hodnotenie a analýzu hospodárskej situácie, sociálnej situácie, environmentálnej situácie a situácie v oblasti kultúry a vybavenosti a obsluhy územia obce,
 - c) analýzu väzieb strategických dokumentov v oblasti regionálneho rozvoja s územím obce,

- d) určenie rozvojového potenciálu a limitov rozvoja územia obce, definovanie podmienok udržateľného rozvoja obce,
- e) stratégiu rozvoja obce, pri zohľadnení jej vnútorných špecifik, ktorá určí hlavné smery, priority a ciele rozvoja obce,
- f) analýzu finančných potrieb a možností financovania programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce.

(5) Programová časť obsahuje najmä

- a) zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
- b) inštitucionálne zabezpečenie a organizačné zabezpečenie realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
- c) finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie
- d) programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
- e) systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov,
- f) časový harmonogram realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce.

(6) Aktualizácia programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce sa vypracúva podľa potreby.

(7) Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce a jeho aktualizáciu schvaľuje obecné zastupiteľstvo.

(8) Schválenie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce a príslušnej územnoplánovacej dokumentácie, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis,⁸⁾ je podmienkou na predloženie žiadosti obce o poskytnutie finančného príspevku zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov podľa § 4 ods. 2.

Pôsobnosť obcí pri podpore regionálneho rozvoja zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja definuje nasledovne v § 12:

- a) Obec vo svojej pôsobnosti na účely podpory regionálneho rozvoja analyzuje a hodnotí úroveň rozvoja svojho územia a jeho častí, zabezpečuje jeho trvalo udržateľný hospodársky rozvoj, sociálny rozvoj a územný rozvoj,
- b) zabezpečuje a koordinuje vypracovanie a realizáciu programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce, pravidelne ho monitoruje a každoročne vyhodnocuje jeho plnenie, zabezpečuje súlad programu hospodárskeho rozvoja a

sociálneho rozvoja obce s územnoplánovacou dokumentáciou, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis,

- c) spolupracuje s vyšším územným celkom, na území ktorého sa obec nachádza, na príprave a realizácii programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku a na účely evidencie poskytuje vyššiemu územnému celku program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
- d) podieľa sa na plnení úloh, ktoré súvisia so zameraním podpory regionálneho rozvoja podľa § 3, v spolupráci s ministerstvom a ostatnými sociálno-ekonomickými partnermi, ktorí sa nachádzajú na území obce,
- e) vytvára podmienky na vznik a rozvoj územnej spolupráce a partnerstiev, spolupracuje s ďalšími obcami, regiónmi a územnými celkami alebo s orgánmi iných štátov, ktoré plnia funkcie územnej samosprávy,
- f) podporuje rozvoj podnikateľských aktivít potrebných na rozvoj obce.

Stratégia, priority a ciele Partnerskej dohody Slovenskej republiky na roky 2021-2027 budú implementované prostredníctvom operačných programov v rámci jednotlivých cieľov politiky EÚ. Program rozvoja obce Ruská zohľadňuje možnosti získavania zdrojov z operačných programov.

Európska územná spolupráca, v rámci ktorej pre riešené územie veľký význam má cezhraničná spolupráca implementovaná prostredníctvom operačných programov Program cezhraničnej spolupráce Maďarsko – Slovenská republika 2021-2027, Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Česká republika 2021-2027 a Program cezhraničnej spolupráce Rakúska spolková republika – Slovenská republika 2021-2027.

Tento programový dokument plne zohľadňuje horizontálne priority, ktoré sú svojím charakterom a vplyvmi prierezovými témami všetkých priorít a budú rešpektované pri každom projekte/skupine projektov operačných programov, bez ohľadu na podporovanú tému alebo územie.

Územné plánovanie patrí k dôležitým nástrojom rozvoja sídiel. Územnoplánovacia dokumentácia komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, zosúladzuje záujmy a činnosti ovplyvňujúce územný rozvoj, životné prostredie a ekologickú stabilitu a ustanovuje regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využívania územia.

Obstarávanie územných plánov v súlade s novelami stavebného zákona č. 50/1976 Zb. patrí do kompetencie obcí. Územné plánovanie komplexne rieši funkčné využitie územia, jeho cieľom je vytvárať predpoklady k súladu výstavby a iných činností ovplyvňujúcich rozvoj obce.

Strategický program a akčný plán PHSR obce Ruská sú v súlade s globálnym cieľom, strategickými cieľmi a prioritami Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na roky 2024-2030.

Globálnym cieľom PHSR obce Ruská je podporiť vyvážený rozvoj v obci prostredníctvom postupného zvyšovania jej konkurencieschopnosti. Strategickým cieľom rozvojejstratégiejevybudovaťpríťažlivúobecprevlastnýchobyvateľovako aj návštevníkov obce, zlepšiť občiansku a technickú infraštruktúru obce, zlepšiť súčasný stav životného prostredia v obci, zviditeľniť obec pre potenciálnych turistov a potenciálnych podnikateľov a tým aj posilni miestnu ekonomiku.

Vychádzajúc z analýzy existujúceho stavu hospodárskych a sociálnych podmienok v obci boli identifikované nasledovné strategické prioritné rozvojové oblasti obce:

- Trvalo udržateľný ekonomický rozvoj obce - *Strategický cieľ v hospodárskej oblasti: Trvalo udržateľný hospodársky rozvoj založený na miestnych zdrojoch.*
- Investície do občianskej a technickej infraštruktúry obce - *Strategický cieľ v sociálnej a technickej oblasti: Kvalitná sociálna a technická infraštruktúra zabezpečujúca spokojnosť medzi obyvateľmi obce.*
- Ochrana životného prostredia - *Strategický cieľ v environmentálnej oblasti: Zdravé životné prostredie v obci Ruská*

3.1 Strategická vízia obce Ruská

Riadiaci tím a pracovné skupiny budúcnosť obce predstavujú takto: „*Chceme, aby v roku 2030 v každej prioritnej oblasti (v hospodárskej, sociálnej, technickej, environmentálnej) obec Ruská bola konkurencieschopná. Obec sa intenzívne bude starať o marginalizované skupiny a bude podporovať rovnosť príležitostí. Ľudia sa budú zaujímať o diania v obci a venovať svoj čas aj skrášľovaniu svojho okolia a obce. Miestna občianska infraštruktúra bude kvalitná: verejné budovy budú modernizované, energetické účinnosti verejných budov budú znížené. Obec bude investovať aj do miestnej dopravnej a technickej infraštruktúry: budú vybudované nové chodníky.*“

Tabuľka 15 Hierarchia cieľov obce Ruská

Vízia			
„Chceme, aby v roku 2030 v každej prioritnej oblasti (v hospodárskej, sociálnej, technickej, environmentálnej) obec Ruská bola konkurencieschopná. Obec sa intenzívne bude starať o marginalizované skupiny a bude podporovať rovnosť príležitostí. Ľudia sa budú zaujímať o diania v obci a venovať svoj čas aj skrášľovaniu svojho okolia a obce. Miestna občianska infraštruktúra bude kvalitná: verejné budovy budú modernizované, energetické účinnosti verejných budov budú znížené. Obec bude investovať aj do miestnej dopravnej a technickej infraštruktúry: budú vybudované nové chodníky.“			
Strategický cieľ			
„zvýšiť kvalitu života obyvateľov obce aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľadovaní životného prostredia mesta“			
Prioritná oblasť	Hospodárska	Sociálno-technická	Environmentálna
	Cieľ 1.1. Rozvoj miestnych komunikácií Cieľ 1.2.: Presadzovanie energetickej efektívnosti verejných budov – nákladovo efektívna obnova Cieľ 1.3. Rozvoj cestovného ruchu.	Cieľ 2.1. Optimalizovanie občianskej a technickej infraštruktúry mesta.	Cieľ 3. 1. Skvalitnenie ochrany životného prostredia s dôrazom na zachovanie prírodného dedičstva a jeho intenzívnejšie využitie v prospech rozvoja obce.
Globálny cieľ	doprava a komunikácie technická infraštruktúra	verejné priestory sociálna infraštruktúra, občianska vybavenosť školsťvo, kultúra, šport a voľný čas	Ochrana životného prostredia
Opatrenia	1.1. Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry 1.2. Zlepšenie technickej vybavenosti obce 1.3. Podpora obnovy, rozvoja a zachovania turistických objektov.	2.1. Budovanie a rozvoj občianskej a technickej infraštruktúry obce. 2.2. Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času 2.3 Podpora spoločenského vyžitia	3.1. Zníženie energetickej stopy obce

Zdroj: Vlastné spracovanie

4 C – Programová časť

Programová časť obsahuje strategické prioritné rozvojové oblasti obce, definovanie strategických cieľov pri jednotlivých prioritných oblastiach, priority, zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce. Program obsahuje podrobnejšie rozpracovanie strategických cieľov v hospodárskej, sociálno-technickej a environmentálnej politike na úroveň opatrení a aktivít.

Táto časť obsahuje podrobnejšie rozpracovanie cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti na úroveň opatrení a projektových zámerov. Táto časť obsahuje:

- konkrétne opatrenia a projektové zámery, vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Opatrenia a projektové zámery podľa prioritných oblastí

Priority stanovené v strategickom časti v rámci troch prioritných oblastí (hospodárska, sociálna, environmentálna) zahŕňajú množstvo opatrení, z ktorých každé pozostáva z jedného alebo viacerých špecifických projektových cieľov. Sú plne v súlade s 5 hlavnými politickými cieľmi politiky súdržnosti Európskej únie na programové obdobie 2021 - 2027. V rámci stanovených opatrení sa realizáciou projektových cieľov podporí inteligentná transformácia hospodárstva, pomôže sa prejsť na ekologickejšiu, nízkouhlíkovú Európu, zvýši sa mobilita a digitalizácia, prispeje sa k budovaniu sociálnejšej Európy a posilní sa miestny rozvoj (to samozrejme znamená realizáciu projektových cieľov na miestnej úrovni - pričom tieto projektové ciele svojím malým spôsobom prispievajú k dosiahnutiu systémových zmien na národnej a európskej úrovni).

Všetky projektové zámery, ktoré samospráva plánuje v strednodobom horizonte realizovať, sú uvedené v nasledujúcom formulári. Niektoré projektové zámery sú pritom „zložitejšie“ – budú si vyžadovať napr. spracovanie projektovej dokumentácie, inžinierske činnosti, zapojenie väčšieho počtu osôb do manažmentu takéhoto projektu a pod. Zároveň sú tu však uvedené aj také projektové zámery, ktoré predstavujú spravidla jednoduchšie „činnosti“ (nie je potrebné realizovať ich ako projekt; spravidla ide „jednoduchšie“, menej náročné činnosti). Všetky takéto zámery – či už „jednoduchšie“ alebo „zložitejšie“ – budeme v tejto aj ďalších kapitolách označovať pod rovnakým názvom „projektový zámer“.

Všetky projektové zámery identifikované v tomto PHSR môžu byť realizované v rámci integrovaných projektových balíkov, ktoré sú definované buď v Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja (PHSR VÚC Košice) alebo v Integrovanej územnej stratégii SPR Dolný Zemplín: Sobrancecko-Michalovsko (IUS SPR Dolný Zemplín: Sobrancecko-Michalovsko); a môžu byť zahrnuté aj do Integrovaných územných investícií (financovaných z EŠIF).

Tabuľka 14 Prehľad opatrení a projektových zámeroch podľa oblastí

Prioritná oblasť - HOSPODÁRSKA	
Opatrenie	Projektový zámer
1.1. Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	Projektový zámer 1.1.1. Výstavba parkoviská na miestnom cintoríne Projektový zámer 1.1.2. Vybudovanie spevnených plôch na parkovisko – OcÚ, MŠ, kostol Projektový zámer 1.1.3. Osadenie smerových tabúľ v obci
1.2. Zníženie energetickej náročnosti verejných budov	Projektový zámer 1.2.1. Rekonštrukcia budovy Domu smútku Projektový zámer 1.2.2. Zníženie energetickej náročnosti budov FC a Obecný dom
1.3. Podpora obnovy, rozvoja a zachovania turistických objektov.	Projektový zámer 1.3.1. Vybudovanie oddychovej zóny - Jazierko
Prioritná oblasť – SOCIÁLNA	
Opatrenie	Projektový zámer
2.1. Budovanie a rozvoj občianskej a technickej infraštruktúry obce	Projektový zámer 2.1.1 Výstavba urnového hája Projektový zámer 2.1.2. Zriadenie miestnej knižnice Projektový zámer 2.1.3. Úprava verejných priestranstiev Projektový zámer 2.1.4. Rozšírenie kamerového systému – vedľajšie ulice
2.2. Skvalitnenie ponuky trávenia voľného času a podpora spoločenského vyžitia	Projektový zámer 2.2.1. Výstavba komunitného centra Projektový zámer 2.2.2. Vybudovanie stacionára pre starých ľudí Projektový zámer 2.2.3. Vybudovanie multifunkčného ihriska Projektový zámer 2.2.4. Rekonštrukcia budovy FC Projektový zámer 2.2.5. Výstavba sauny pre občanov Projektový zámer 2.2.6. Oprava a rekonštrukcia obecného domu č.116 – výstavba detského ihriska, altánkov, umiestnenie fitnes strojov

Prioritná oblasť – ENVIRONMENTÁLNA	
Opatrenie	Projektové zámery
3.1. Zníženie energetickej stopy obce	Projektový zámer 3.1.1. Rekonštrukcia verejného osvetlenia na cintoríne – montáž solárnych panelov

Zdroj Vlastné spracovanie

4.1 Ukazovatele, výsledky a dopady

Navrhované ukazovatele zohľadňujú všetky tri základné prioritné oblasti trvalo udržateľného rozvoja obce: hospodársku, sociálno-technickú a environmentálnu oblasť.

Rozoznávame 3 typy merateľných ukazovateľov v rámci jednotlivých oblastí PHSR:

- Výsledky – okamžitý efekt realizácie aktivít projektu
- Výstupy - práce, tovary alebo služby financované počas realizácii projektu
- Dopady – dlhodobý efekt na daný prioritný oblasť alebo cieľovú skupinu

Tabuľka 16 Zoznam merateľných ukazovateľov v rámci jednotlivých oblastí Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Ruská

Typ ukazovateľa	Názov ukazovateľa	Informačný zdroj	Merná jednotka	Východisková hodnota (2024)	Cieľová hodnota (2030)
Hospodárska oblasť					
1.1. Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry					
Výstup	Výstavené parkoviská na miestnom cintoríne	OcÚ Ruská	objekt	0	1
Výstup	Vybudované spevnené plochy na parkovisko – OcÚ, MŠ, kostol	OcÚ Ruská	súbor objektov	0	1
Výstup	Osadené smerové tabule v obci	OcÚ Ruská	súbor objektov	0	1
1.2. Zníženie energetickej náročnosti verejných budov					
Dopad	Rekonštruovaná budova Dom smútku	OcÚ Ruská	objekt	0	1
Dopad	Znížená energetickej náročnosti budov FC a Obecný dom	OcÚ Ruská	objekt	0	1
1.3. Podpora obnovy, rozvoja a zachovania turistických objektov.					
Výstup	Vybudovaná oddychová zóna - Jazierko	OcÚ Ruská	objekt	0	1
Sociálna oblasť					

2.1. Budovanie a rozvoj občianskej a technickej infraštruktúry obce					
Výstup	Vystavený urnový háj	OcÚ Ruská	objekt	0	1
Výstup	Zriaďovaná obecná knižnica	OcÚ Ruská	objekt	0	1
Výstup	Upravené verejné priestranstvá	OcÚ Ruská	súbor objektov	0	1
Výstup	Rozšírený kamerový systém	OcÚ Ruská	súbor objektov	0	1
2.2. Skvalitnenie trávenia voľného času a podpora spoločenského vyžitia					
Výstup	Vystavené komunitné centrum	OcÚ Ruská	objekt	0	1
Výstup	Vybudovaný stacionár pre starých ľudí	OcÚ Ruská	objekt	0	1
Výstup	Vybudované multifunkčné ihrisko	OcÚ Ruská	objekt	0	1
Výstup	Rekonštruovaná budova FC	OcÚ Ruská	objekt	0	1
Výstup	Vybudovaná sauna pre občanov	OcÚ Ruská	objekt	0	1
Výstup	Opravená a rekonštruovaná budova obecného domu č.116 – výstavba detského ihriska, altánkov, umiestnenie fitnes strojov	OcÚ Ruská	objekt	0	1
Environmentálna oblasť					
3.1.Zníženie energetickej stopy obce.					
Výstup	Rekonštruované verejné osvetlenie na cintoríne – montáž solárnych panelov	OcÚ Ruská	súbor objektov	0	1

Zdroj: Vlastné spracovanie

5 D – realizačná časť

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový Implementačná časť obsahuje:

- akčný plán,
- opis úloh jednotlivých partnerov pri vykonávaní PHSR,
- opis inštitucionálnych a organizačných opatrení,
- stručný opis komunikačnej stratégie PHSR pre rôzne cieľové skupiny,
- opis systému monitorovania a hodnotenia vykonávania PHSR.

5.1 Akčný plán realizácie PHSR

Akčný plán stanovuje konkrétny program aktivít pre rozvoj obce vo vzťahu k prioritným oblastiam sociálno-ekonomického rozvoja. Akčný plán vychádza zo stratégie, tvorí jej logickú súčasť a realizuje sa prostredníctvom konkrétnych projektových zámerov. Obsahuje predpokladaný časový rámec realizácie jednotlivých úloh, zoznam inštitúcií zodpovedných za ich realizáciu a predpokladanú (odhadovanú) výšku zdrojov potrebných na ich realizáciu.

Tabuľka 16 Akčný plán realizácie PHSR Ruská

Opatrenie	Projektový zámer	Zodpovedný	Odhadový termín realizácie	Financovanie (v EUR)
Hospodárska oblasť				
1.1. Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	1.1.1. Výstavba parkoviská na miestnom cintoríne	OcÚ Ruská	2025-27	35 000,00
1.1. Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	1.1.2. Vybudovanie spevnených plôch na parkovisko – OcÚ, MŠ, kostol	OcÚ Ruská	2025-27	25 000,00
1.1. Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	1.1.3. Osadenie smerových tabúľ v obci	OcÚ Ruská	2025-27	8 500,00
1.2. Zníženie energetickej náročnosti verejných budov	1.2.1. Rekonštrukcia budovy Domu smútku	OcÚ Ruská	2025-2027	150 000,00

1.2. Zníženie energetickej náročnosti verejných budov	Zníženie energetickej náročnosti budovy OcÚ	OcÚ Ruská	2025-2027	250 000,00
1.3. Podpora obnovy, rozvoja a zachovania turistických objektov.	1.3.1. Vybudovanie oddychovej zóny - Jazierko	OcÚ Ruská	2025-27	100 000,00
Sociálna oblasť				
2.1. Budovanie a rozvoj občianskej a technickej infraštruktúry obce	2.1.1 Výstavba urnového hája	OcÚ Ruská	2026-2028	15 000,00
2.1. Budovanie a rozvoj občianskej a technickej infraštruktúry obce	2.1.2. Zriadenie miestnej knižnice	OcÚ Ruská	2026-2027	12 500,00
2.1. Budovanie a rozvoj občianskej a technickej infraštruktúry obce	2.1.3. Úprava verejných priestranstiev	OcÚ Ruská	2026-2027	125 000,00
2.1. Budovanie a rozvoj občianskej a technickej infraštruktúry obce	2.1.4. Rozšírenie kamerového systému – vedľajšie ulice	OcÚ Ruská	2027-2029	15 000,00
2.2. Skvalitnenie ponuky trávenia voľného času a podpora spoločenského vyžitia	2.2.1. Výstavba komunitného centra	OcÚ Ruská	2025-2026	350 000,00
2.2. Skvalitnenie ponuky trávenia voľného času a podpora spoločenského vyžitia	2.2.2. Vybudovanie stacionára pre starých ľudí	OcÚ Ruská	2025-2026	250 000,00
2.2. Skvalitnenie ponuky trávenia voľného času a podpora spoločenského vyžitia	2.2.3. Vybudovanie multifunkčného ihriska	OcÚ Ruská	2025-2026	130 000,00
2.2. Skvalitnenie ponuky trávenia voľného času a podpora spoločenského vyžitia	2.2.4. Rekonštrukcia budovy FC	OcÚ Ruská	2025-2026	80 000,00
2.2. Skvalitnenie ponuky trávenia voľného času a podpora spoločenského vyžitia	2.2.5. Výstavba sauny pre občanov	OcÚ Ruská	2025-2026	25 000,00
2.2. Skvalitnenie ponuky trávenia voľného času a podpora spoločenského vyžitia	2.2.6. Oprava a rekonštrukcia obecného domu č.116 – výstavba detského ihriska, altánkov, umiestnenie fitnes strojov	OcÚ Ruská	2025-2026	450 000,00
Environmentálna oblasť				

3.1. Zníženie energetickej stopy obce	3.1.1. Rekonštrukcia verejného osvetlenia na cintoríne – montáž solárnych panelov	OcÚ Ruská	2028	10 000,00
---------------------------------------	---	-----------	------	-----------

Zdroj: Vlastné spracovanie

5.2 Popis postupov organizačného a inštitucionálneho zabezpečenia realizácie PHSR

Obecné zastupiteľstvo je zastupiteľský orgán občanov obce a orgán miestnej samosprávy. Obecné zastupiteľstvo má 7 členov, ktorých volia občania obce v priamych voľbách na funkčné obdobie určené zákonom. Poslanci prijímajú všeobecne záväzné nariadenia a rozhodujú tak o základných otázkach života obce. Harmonogram zasadnutí obecného zastupiteľstva upravuje rokovací poriadok. V súvislosti s vykonávaním PHSR

obecné zastupiteľstvo berie na vedomie návrh strategickej časti dokumentu, schvaľuje celý dokument a schvaľuje každoročné vyhodnotenie jeho plnenia. Taktiež schvaľuje spolufinancovanie niektorých projektov financovaných z doplnkových zdrojov a z prostriedkov rozpočtu obce. V rámci hodnotenia PHSR schvaľuje výročné hodnotiace a monitorovacie správy, rozhoduje o nasledujúcich zmenách a aktualizáciách programu.

Starosta obce je predstaviteľom obce a jeho najvyšším výkonným orgánom. Volia ho obyvatelia obce v priamych voľbách podľa osobitných predpisov. Starosta zvoláva a vedie zasadnutia obecného zastupiteľstva a podpisuje ich uznesenia, zastupuje obec vo vzťahu k štátnym orgánom, k právnickým a fyzickým osobám, rozhoduje vo všetkých veciach správy obce, ktoré nie sú zákonom alebo iným predpisom vyhradené obecnému zastupiteľstvu.

Starosta je štatutárnym orgánom v majetko-právnych vzťahoch obce, v pracovno-právnych vzťahoch pracovníkov obce, v administratívno - právnych vzťahoch je správny orgánom. Vo vzťahu k realizácii PHSR starosta riadi proces realizácie, na programovej úrovni podpisuje uznesenie Obecného zastupiteľstva o strategickej časti dokumentu, schválenie celého dokumentu, vykonáva uznesenia a zastupuje obec vo vzťahu k štátnym orgánom, k právnickým a fyzickým osobám (riadiace orgány jednotlivých operačných programov, dodávatelia, fondy a iné).

V podmienkach obce Ruská zabezpečujú výkon činnosti súvisiacich s realizáciou PHSR zamestnanci OcÚ. Na projektovej úrovni zodpovedajú za tvorbu rozvojových projektov na účely využívania finančných prostriedkov z verejných zdrojov a zo štrukturálnych nástrojov Európskej únie a za riadenie realizácie (implementáciu) projektov, na ktoré bolo

schválené spolufinancovanie z európskych fondov. Zabezpečujú tak činnosti potrebné pre realizáciu PHSR, ako aj činnosti v rámci projektového cyklu na úrovni jednotlivých projektov, vrátane procesov s externými subjektmi (príprava projektovej dokumentácie, príslušné povolenia, proces verejného obstarávania, dodávky služieb, tovarov a stavebných prác) a prípravu žiadosti o doplnkové zdroje financovania.

Matica zodpovednosti - Poverení zamestnanci OcÚ úradu pod vedením starostu zodpovedajú za realizáciu PHSR na programovej úrovni a na úrovni projektov. Ekonóm zodpovedá za finančné riadenie na úrovni programu aj na úrovni projektov. Spoločným výstupom pracovníkov obecného úradu Ruská bude každoročne spracovaný materiál na rokovanie obecného zastupiteľstva Hodnotenie plnenia PHSR za príslušný rok vrátane monitorovacej správy. Spoločný výstup predloží starosta obecnému zastupiteľstvu.

Tabuľka 1717 Zabezpečenie činnosti v realizácii PHSR na úrovni programov

Činnosť	OZ	Starosta	Pracovná skupina	OcÚ	Hlavný kontrolór
Financovanie	schvaľuje	riadi	hodnotí	vykonáva	
Implementácia	schvaľuje	riadi	hodnotí	vykonáva	
Hodnotenie	schvaľuje	riadi		vykonáva	
Monitoring	schvaľuje	riadi	hodnotí	vykonáva	
Kontrola	schvaľuje	riadi	navrhuje		vykonáva

Zdroj: Vlastné spracovanie

Tabuľka 18 Zabezpečenie činnosti realizácii PHSR na úrovni projektov

Činnosť	OZ	Starosta	Pracovná skupina	Externý odborník	Poverený pracovník OcÚ
Fundraising				spolupracuje	vykonáva
Identifikácia	schvaľuje		navrhuje	spolupracuje	vykonáva
Príprava				spolupracuje	vykonáva
Financovanie	schvaľuje		hodnotí		vykonáva
Kontraktácie		vykonáva			spolupracuje
Implementácia				spolupracuje	vykonáva
Monitorovanie	schvaľuje		hodnotí	spolupracuje	vykonáva
Korekcia	schvaľuje		navrhuje	spolupracuje	vykonáva

Zdroj: Vlastné spracovanie

5.3 Komunikačná stratégia vo vzťahu k PHSR

Komunikačná stratégia obce Ruská vo vzťahu k PHSR je súčasťou celkovej komunikačnej stratégie obce. Samotná realizácia PHSR je súčasťou rozvojových aktivít obce zameraných na zlepšenie kvality života jej obyvateľov, a preto je samozrejmé, že nie je možné komunikovať realizáciu PHSR separovane, ale v kontexte ostatných aktivít obce. Okrem obyvateľov sú cieľovou skupinou aj organizácie pôsobiace v obci, vrátane firiem, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou hospodárskeho a spoločenského života obce. Hlavným cieľom komunikačnej stratégie je komunikovať s cieľovými skupinami a zabezpečiť, aby všetci občania boli oboznámení s PHSR a boli včas, primerane a vhodným spôsobom informovaní o jeho realizácii. Hlavným komunikačným kanálom je webová stránka obce. Hlavným komunikačným nástrojom na realizáciu PHSR sú "Dokumenty na rokovanie Obecného zastupiteľstva". Tie sú v plnom znení zverejnené na webovej stránke obce pred zasadnutím. Najmenej raz ročne počas obdobia vykonávania PHSR Obecnému zastupiteľstvu sa predkladá "Vyhodnotenie plnenia PHSR za príslušný rok". Financovanie jednotlivých projektov schvaľuje aj Obecné zastupiteľstvo, takže informácie o príprave a realizácii konkrétnych aktivít - projektov - sú sprostredkované cieľovej skupine prostredníctvom materiálov na rokovanie zastupiteľstva.

5.4 Systém monitorovania a hodnotenia

Monitorovanie - Cieľom monitoringu je získať prehľad o tom ako sa plnia opatrenia a jednotlivé aktivity a ako naplňujú ciele stanované v PHSR. Proces monitorovania PHSR sa vykonáva systematicky a priebežne počas celého trvania PHSR až do ukončenia jeho platnosti a to na úrovni projektov. Na úrovni programu sa pripravuje súhrnná monitorovacia

správa za príslušný rok. Vstupnými údajmi pre monitorovanie sú údaje z plánovaných a dosiahnutých ukazovateľov výstupu, výsledku a dopadu jednotlivých projektov. Výstupom monitorovania je Monitorovacia správa za príslušný rok schválená Obecným zastupiteľstvom. Za prípravu monitorovacej správy za projekt je zodpovedný určený pracovník OcÚ a za celkovú monitorovaciu správu je zodpovedný zástupca starostu. Výsledky monitorovania sú podkladom pre hodnotenie vykonávané na úrovni programu. Cieľom monitorovania je získavanie informácií o skutočnom plnení opatrení na zmenu negatívneho vývoja, spôsobu realizácie, definovanie a prijatie korekčných opatrení.

Korekcie - Obec prijíma a spracúva pripomienky partnerov, poslancov a verejnosti raz ročne. Na základe týchto pripomienok a posúdenia plnenia PHSR za predchádzajúci rok sa vykoná ročné hodnotenie a prípadná aktualizácia.

Hodnotenie plnenia PHSR je činnosť, ktorá na základe monitorovania vymenuje vplyvy jednotlivých častí strategického plánu pre ďalší rozvoj obce, vyhodnotia sa dosiahnuté výsledky a dosahy realizovaných opatrení. Hodnotenie sa bude vykonávať raz ročne najneskôr do 30. marca za predošlý rok. Výstupom hodnotenia je Hodnotiaca správa za príslušný rok schválená Obecným zastupiteľstvom, ktorá hodnotí pokrok k dosiahnutiu stanovených cieľov jednotlivých prioritných oblastí. Vstupnými údajmi pre prípravu tejto správy sú výsledky monitorovania - monitorovacie správy jednotlivých projektov realizovaných v rámci programu. V zmysle § 12 písmeno b) Zákona NR SR č. 309/2014 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon 539/ 2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja sa hodnotenie plnenia PHSR do 31. mája zasiela príslušnému vyššiemu územnému celku.

Tabuľka 19 Plán hodnotenia realizácie PHSR Ruská

Typ hodnotenie	Vykonať prvý krát	Dôvod/periodicita
Strategické hodnotenie	Najskôr v roku 2026	Podľa rozhodnutia starostu a vzniknutej spoločenskej potreby.
Operatívne hodnotenia		
Ad hoc hodnotenie celého PHSR	2025-2029	Každoročne v zmysle príslušných ustanovení Zákona NRSR 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov v termíne do konca 3. mesiaca príslušného roku.
Tematické vyhodnotenie časti PHSR	2026	Téma hodnotenia: ak bola téma identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie PHSR		Pri značnom odklone od stanovených cieľov alebo zmene stanovených cieľov jednotlivých prioritných oblastí alebo zmene hodnôt ukazovateľov. Pri návrhu na revíziu PHSR.
Ad hoc hodnotenie celého PHSR	2027-2029	Aktualizácia PHSR sa očakáva v zmysle Metodiky pre spracovanie PHSR každé 3-4 roky.
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti		Na základe rozhodnutia starostu v zmysle príslušných predpisov, na základe rozhodnutia kontrolného orgánu obce, na

		základe podnetu poslancov, na základe protokolu Národného kontrolného úradu SR, na základe správy auditu, atď.
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	2030	Na základe rozhodnutia starostu o príprave PHSR obce Ruská pre nasledujúce programové obdobie

Zdroj: Vlastné spracovanie

6 E – Finančná časť

Jednou z kľúčových otázok programu rozvoja je schopnosť obce v priebehu jeho realizácie zaistiť zdroje potrebné na jeho financovanie. Finančné zdroje potrebné pre naplnenia aktivít uvedených v PHSR obce Ruská roky 2024-2030 budú plynúť z viacerých zdrojov: rozpočet obce (čo je základným zdrojom financovania aktivít), fondy Európskej únie, zdroje štátu, zdroje vyššie územného celku, úverové zdroje, súkromné zdroje, ostatné verejné zdroje.

6.1 Indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR

Zdroje financovania realizácie PHSR sa členia v závislosti od dostupnosti na dve základné kategórie:

1. Hlavné zdroje financovanie

a) Verejné zdroje

- štátny rozpočet vrátane finančných prostriedkov z rozpočtových kapitol ministerstiev (dotačné tituly jednotlivých rozpočtových kapitol ministerstiev, príp. Úradu Vlády SR),
- štátne účelové fondy (Environmentálny fond, Štátny fond rozvoja bývania...),
- rozpočet vyšších územných celkov (KSK),
- rozpočet obcí a miest (vlastné zdroje),

b) Iné zdroje

- prostriedky fyzických osôb,
- prostriedky právnických osôb,
- úvery
- príspevky medzinárodných organizácií,
- prostriedky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv o poskytnutí grantu uzatvorených medzi Slovenskou republikou a inými štátmi (Nórsky finančný mechanizmus, bilaterálne dohody, Švajčiarsky finančný mechanizmus)
- iné prostriedky, ak to ustanoví osobitný predpis.

2. **Doplnkové zdroje financovania** – finančné prostriedky z Európskej únie, v programovom období 2021-2027 tzv. Európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF), určené hospodársky zaostalým regiónom, ktoré podľa ukazovateľov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vykazujú nižšiu úroveň rozvoja, ako je priemerná úroveň Európskej únie a regiónom s nepriaznivou štruktúrou zamestnanosti a podnikateľského prostredia.

6.2 Model viaczdrojového financovania jednotlivých projektov

V rámci implementácie PHSR v obci Ruská je väčšina projektov financovaná z viacerých zdrojov. Štruktúra zdrojov závisí od aktuálnej finančnej situácie obce a dostupnosti ďalších zdrojov financovania. Základom financovania bude najmä rozpočet obce, finančné zdroje partnerov, fondy EÚ, prostriedky zo štátneho rozpočtu SR alebo bankové úvery. Finančný rozpočet jednotlivých projektov bude stanovený kvalifikovaným odhadom, prípadne na základe cien vychádzajúcich zo stavebných rozpočtov. Pri schvaľovaní financovania jednotlivých projektov sa bude zohľadňovať ich priorita a ich vplyv na hospodársky a sociálny rozvoj obce na základe stanoveného systému hodnotenia.

Tabuľka 18 Model viaczdrojového financovania PHSRR obce Ruská

Viaczdrojové financovanie							
Číslo projektu	Celkové náklady (v EUR)	Verejné zdroje					Súkromné zdroje
		EU	Štátny rozpočet	VÚC	Obec	Iné	
1.1.1.	35 000,00	29 750,00	2 450,00	--	2 800,00	--	--
1.1.2.	25 000,00	21 250,00	1 750,00	--	2 000,00	--	--
1.1.3.	8 500,00	--	--	--	8 500,00	--	--
1.2.1.	150 000,00	127 500,00	10 500,00	--	12 000,00	--	--
1.2.2.	250 000,00	212 500,00	17 500,00	--	20 000,00	--	--
1.3.1.	100 000,00	85 000,00	7 000,00	--	8 000,00	--	--
2.1.1.	15 000,00	12 750,00	1 050,00	--	1 200,00	--	--
2.1.2.	12 500,00	10 625,00	875,00	--	1 000,00	--	--
2.1.3.	125 000,00	106 250,00	8 750,00	--	10 000,00	--	--
2.1.4.	15 000,00	12 750,00	1 050,00	--	1 200,00	--	--
2.2.1.	350 000,00	297 500,00	24 500,00	--	28 000,00	--	--
2.2.2.	250 000,00	212 500,00	17 500,00	--	20 000,00	--	--
2.2.3.	130 000,00	110 500,00	9 100,0	--	10 400,00	--	--

2.2.4.	80 000,00	68 000,00	5 600,00	--	6 400,00	--	--
2.2.5.	25 000,00	21 250,00	1 750,00	--	2 000,00	--	--
2.2.6.	450 000,00	382 500,00	31 500,00	--	36 000,00	--	--
3.1.1.	10 000,00	--	--	--	1000,00	9 000,00	--

Zdroj: Vlastné spracovanie

6.3 Systém hodnotenia a zaradovania projektov do financovania

Pri schvaľovaní financovania jednotlivých projektov PHSR sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad na hospodársky a sociálny rozvoj obce. Projekty sa budú hodnotiť na základe 5 stupňov priority:

- 1) **Najvyšší stupeň priority**– ide o projekty, ktoré vyplývajú priamo z legislatívy a projekty riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu.
- 2) **Vysoký stupeň priority**– ide o projekty s oporou vo všeobecnom záväznom nariadení obce, koncepčných materiáloch obce a investičné projekty s ukončenou prípravnou fázou (právoplatné stavebné povolenie, ukončené verejné obstarávanie). Ďalej do tejto kategórie sú zaradené aj projekty verejno-súkromného partnerstva pri využití modelov spolupráce napr. pri bytovej výstavbe.
- 3) **Stredný stupeň priority**– ide o projekty, ktoré majú možnosť uchádzať sa o doplnkové zdroje financovania to znamená že majú oporu v programovej štruktúre operačných programov a prioritných osí EŠIF.
- 4) **Nižší stupeň priority**– ide o projekty, ktoré sa nachádzajú v zásobníku projektov, sú bez ukončenej prípravnej fázy (bez projektovej dokumentácie, bez stavebného povolenia) a tiež neinvestičné projekty v štádiu zámeru.
- 5) **Najnižší stupeň priority**– ostatné projekty.

Hodnotenie projektov a revízia prideleného stupňa priority sa uskutoční každoročne v čase prípravy rozpočtu obce Ruská na nasledujúce rozpočtové obdobie.

7 Záver

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Ruská bol spracovaný na základe zadania schváleného mestským zastupiteľstvom. Je strategickým strednodobým dokumentom, ktorý určuje víziu rozvoja obce, prioritné rozvojové oblasti, opatrenia a aktivity smerujúce k ich naplneniu.

PHSR vychádza z prioritných potrieb obce a z možností ich realizácie, s cieľom zlepšovať životné podmienky jej obyvateľov a zvyšovať konkurencieschopnosť regiónu. Je otvoreným dokumentom, spracovaným na úrovni poznania a hodnotenia vývoja obce, jej potenciálu a perspektív. Je živým dokumentom, ktorý je potrebné v priebehu realizácie pravidelne vyhodnocovať na zasadnutiach Obecného zastupiteľstva a aktualizovať v termínoch podľa jeho rozhodnutia. Bude sa realizovať v podmienkach existujúceho stavu ekonomického potenciálu a prognózy očakávaného vývoja obce i regiónu.

Zodpovednosť za administratívne zabezpečenie a za postupnú realizáciu jednotlivých aktivít obsiahnutých v PHSR má Obecné zastupiteľstvo mesta ako kolektívny riadiaci orgán, starosta obce a príslušné komisie zriadené pri Obecnom zastupiteľstve. Predpokladom pre úspešnú realizáciu rozvojových zámerov obce je aktívny prístup volených zástupcov v Obecnom zastupiteľstve pri vecnom schvaľovaní jednotlivých úloh a využívaní dostupných možností financovania plánovaných aktivít.

Úspešnosť realizácie stanovených zámerov však bude v prvom rade závisieť od aktívnej účasti a podpory všetkých obyvateľov obce pri koordinovaní jednotlivých aktivít Obecným zastupiteľstvom.

PHSR obce Ruská bol schválený a uvedený do praxe rozhodnutím Obecného zastupiteľstva (viď prílohu č. 2).

8 Prílohy

Príloha č. 1 Prehľad realizovaných investícií a aktivít od posledného PHSR

NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Zberný dvor Ruská			2017	2021
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
313 008,09	284 376,89	MV SR	9,20 %	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Zníženie energetickej náročnosti obecného úradu – I. etapa			2020	2020
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
126 789,22 €	100 000,00 €	Envirofond	21,2 %	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Rekonštrukcia a modernizácie MŠ			2020	2020
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
49 656,22 €	49 656,22 €	BGA	0,00 %	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Oplotenie tenisového ihriska			2020	2020
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
15 000,00 €	15 000,00 €	MF SR	0,00 %	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Propagácia a rozvoj kultúrnej turistiky v hraničnom regióne			2022	2022
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
16 179,02 €	13 677,68 €	Interreg SKHU	15,50%	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Výstavba kamerového systému			2016	2016
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
22 500,00	5 000,00	MF SR	77,80 %	

Príloha č. 2 Výpis z Uznesenia OZ o schválení PHSR obce Ruská na roky 2024-2030

*Výpis uznesenia zo zasadnutia obecného zastupiteľstva v Ruskej, dňa
12.12.2024*

Uznesenie č. 57/6/2024

Obecné zastupiteľstvo v Ruskej jednohlasne schvaľuje

Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Ruská na roky 2024 – 2030
bez výhrad.

Erika Lakatošová
Starostka obce